Ніва

ОРГАН ГАЛОУНАГА ПРАУЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 19 (376) | ГОД VIII | 12 МАЯ 1963 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

НА СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЙ ШАХМАТНАЙ ДОШЦЫ

РЭЖУЦЬ, БЫ САЛА

Пачалося амаль сто год таму назад. Тады, калі цар пад няспынным націскам сваіх падданых прымушаны быў вызваліць сялян ад паншчыны ды абдзяліць іх зямлёю — зразумела, не дарма.

Праходзілі гады, змяняліся ўласнікі гаспадарак, разрасталіся сем'і. Толькі зямлі не прыбывала.

Гаспадарка пераўтваралася ў шахматную дошку, на якой зубамі і рукамі, галавой і кроўю кожны бараніў свайго кавалачка. Рэдка дзе знойдзеш зараз селяніна, які гаспадарыў бы на поўным участку зямлі.

Урэшце дакодзілі да той мяжы, пры якой ужо не было чаго дзяліць. Пасля першай сусветнай вайны сяляне ратаваліся ад галоднай смерці, уцякаючы ў Амерыку. Яна патрабавала таннай рабочай сілы. Амаль няма такой вёскі на землях Беласточчыны, з якой хто-небудзь не выехаў бы туды шукаць шчасця.

Гэта аднак не вырашала справы. У панскай, памешчыцкай Польшчы ўсё яшчэ аставалася каля шасці мільёнаў «непатрэбных» сялян, якім не хапіла ўжо месца на гэтай шахматнай дошцы. Не змаглі яны памясціцца на бацькаўскіх чвэртках, шастухах ці васьмухах.

Аграрная рэформа, праведзеная ў нас, як вядома, у 1946 годзе, упершыню поўнасцю заспакоіла спрадвечны недахоп зямлі, а буйная, ідучая велізарнымі тэмпамі індустрыялізацыя краіны стварыла бяздонныя, па сённяшні дзень невычарпаныя запатрабаванні на моцныя, здаровыя рукі і разважныя, прагныя ведаў галовы. За працай ужо не было патрэбы адпраўляцца аж за акіян. Гарады і розныя прадпрыемствы шырока адкрылі сялянам свае вароты. Пакажыце, калі ласка, зараз мне вёску, з якой чалавек дзесяць, а то і больш, не выехала працаваць у горад! Няма ў нас такой вёскі!

Наадварот, дакучлівай стала праблема пакідання вёскі сялянамі, асабліва маладымі. Гарады Беласточчыны, бы свежае цеста ў дзежцы, хутка пачалі пухнуць, разрастацца, паглынаць хлебаробаў. Іх насельніцтва за апошнія 15 год павялічылася амаль у два разы.

А вёска? Яна экспартавала людзей у горад. Яе насельніцтва за той жа час павялічылася ледзь-ледзь на пяць працэнтаў. Такая сітуацыя ўтрымоўваецца па сённяшні дзень.

Трэба зараз думаць, што рабіць, каб зямля не аставалася без гаспадароў, каб яна не пашырала плошчу цаліны.

Калі так стаіць справа, калі зямлі зараз удосталь, здавалася б, няма патрэбы дзяліць гаспадарак. Зямля ж перастала ўжо быць гэтым спакушальным, недаступным кавалкам сала, якое неабходна так парэзаць, так раздрабіць, каб усім дасталося хаця па-крышынцы.

На жаль, рэчаіснасць пярэчыць гэтаму і змушае сур'ёзна прызадумацца аб шкадлівай, але ўсё яшчэ існуючай з'яве раздрабнення гаспадарак.

На працягу дзесяці год — ад 1950 да 1960 гадоў — утварылася ў Беластоцкім ваяводстве амаль ДЗЕСЯЦЬ ТЫСЯЧ НОВЫХ ГАСПАДАРАК. Узніклі яны перш за ўсё на старых, даўно абжытых, загушчаных землях Беласточчыны, тых землях, якія менавіта найбольш экспартавалі людзей у горад.

Уцякаў сынок у горад, знаходзіў нядрэнную працу, заводзіўся сям'ёй, і раптам адзывалася ў ім нястрымная, прыгнятальная туга за бацькаўскай зямелькай. Браў тады паперу і пісямко пісаў брату або сястры. Аддзялі, моў, браце, маю частку гаспадаркі, што мне ў спад-

(Працяг на стар. 4)

Л. МАЙСЕЮК

ДАРОГІ

Калі Вы чыталі кніжку двух савецкіх сатырыкаў Ільфа і Пятрова п.з. «Залатое цяля», прыпамінаеце з яе гэтакі эпізод: у нейкім павятовым мястэчку паслярэвалюцыйнай Расіі паяўляецца першае ў яго гісторыі таксі! Праўда, гарадок не мае нават кавалачка сапраўднай вуліцы, а гаражане абсалютна не ўяўляюць сабе назначэння гэтага дзіва — на барту старэнькага вэгікула красуецца заліхвацкі надпіс: «Эх, пракачу!»

Крыху падобная сітуацыя здарылася некалькі год таму назад у Гайнаўцы, з той аднак розніцай, што на таксі зарэгістраваўся не вэгікул, а шыкарны аўтамабіль маркі «Пабеда» (без надпісу «Эх, пракачу») і гайнавяне ўжо прыступілі да пабудовы дарог. Імена ў 1962 годзе споўнілася роўна дзесяць год ад першых масавых прац грамадскім чынам пры пабудове дарог, якія Гайнаўшчыну расславілі далёка нават за межы ваяводства. Здаецца, не размінемся з праўдай, калі скажам, што Гайнаўскі павет быў адным з першых ініцыятараў працы грамадскім чынам, прынамсі ў такім велізарным маштабе!

(Працяг на стар. 4)

ХАРАСТВО бязмежных ПРАСТОРАУ

НАСУСТРАЧ IV З'ЕЗДУ БГКТ

САМАДЗЕЙНАСЦЬ

МІКОЛА ЛОБАЧ — кіраўнік культурна - асветнага аддзела ГП БГКТ

Вядома, што мастацкая самадзейнасць папулярная ў беларускіх вёсках. Маем таксама здольных і таленавітых людзей, якія працуюць ахвярна і самааддана.

Гэта ўсё радуе нас, але не ўсё выглядае так добра, як можна меркаваць.

Па-першае, калектывы ў значнай большасці не атрымоўваюць метадычнай і прафесіянальнай дапамогі. Прычына гэтага ў тым, што таварыства і аддзелы культуры не ў стане аказваць такую дапамогу. Таварыства можа дапамагчы некалькім харавым калектывам, але гэта ў параўнанні з патрэбамі вельмі мала. У асноўным калектывы працуюць на сваю руку. У такой сітуацыі нават сам факт зацікаўлення з боку культурных работнікаў выконвае вялікую ролю. Але і з гэтым бывае не найлепш.

Склалася ўражанне як сярод шэрагу працаўнікоў культурных устаноў, так і арганізацый, якія працуюць у галіне пашырэння культуры, з таксама і ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці, што развіццё культуры ў беларускіх вёсках, у тым выпадку самадзейнасці, належыць выключна да Таварыства і Таварыства поўнасцю адказвае за яе.

У сапраўднасці адказнасць за культуру спачывае на аддзелах культуры. Роля Таварыства заключаецца ў тым, каб прапагаваць беларускую культуру, развіваць яе, быць звяном, злучаючым насельніцтва з установай, адказнай за культуру.

Беларускае Таварыства не адказваецца ад дапамогі і па меры магчымасці аказвае яе. Аднак, каб дасягнуць лепшых вынікаў, трэба будзе звяртаць больш увагі на супрацоўніцтва БГКТ і ЗМВ, як зверху, так і знізу. Супрацоўніцтва пры большай зацікаўленасці аддзелаў культуры прынясе лепшыя вынікі.

Па-другое, удзельнікі мастацкай самадзейнасці — гэта амаль выключна моладзь, вельмі рэдка можна сустрэць старэйшых людзей. Цешыць нас тое, што моладзь любіць працаваць, але засмучае тое, што найчасцей з мастацкага гуртка адыходзяць дзяўчаты, якія вышлі замуж, і хлопцы, якія ажаніліся.

Гэта вельмі непажаданая з'ява, выкліканая пераважна не недахопам вольнага часу ў гэтых людзей, але ўстарэлымі поглядамі і звычаямі на вёсцы, што мастацкія калектывы толькі для дзяўчат і хлопцаў. Такія погляды адбіваюцца адмоўна на працы калектыву, нават бываюць прычынай распаду іх.

На шэрагу курсах арганізаваных ГП БГКТ, шмат самадзейнікаў атрымала падрыхтоўку, хаця скромную, да працы.

Калі б не перарывалі сваёй працы ўсе тыя, што застаюцца на вёсцы, з ведаў, здабытых на курсах, і іх вопыту была б значная карысць. Пры гэтым яшчэ трэба адзначыць, што ГП БГКТ мае магчымасць арганізаваць курсы, на якіх падрыхтоўку атрымоўвалі б пачынаючыя, як і такія курсы, на якіх пашыраць маглі б свае веды ўдзельнікі папярэдніх курсаў.

Такім чынам можам забяспечыць вёску падрыхтаванымі і вопытнымі кадрамі актывістаў мастацкай самадзейнасці. На прыкладзе некаторых вёсак, як Райкі, Пянькі, Новы Востраў і другія, дзе старэйшыя і моладзь з'яўляюцца членамі калектываў, або як Семянюк з Раек (хаця гэта не адзін прыклад), ініцыятарамі мастацкага руху, бачым, што адносіны да працы ў мастацкіх гуртках мяняюцца. Самадзейнасць захапляе ўсіх незалежна ад узросту. Такая перамена вельмі пажаданая, бо страта для самадзейнасці вопытных людзей надта балючая і мае дрэнны ўплыў на ўзровень гуртка.

Хачу таксама звярнуць увагу на даволі важныя моманты ў адносінах да аглядаў і конкурсаў. Разуменне

(Працяг на стар. 5)

ЛЕВАЕ КРЫЛО ПЕРАМАГАЕ

Яшчэ не так даўно на Захадзе паяўлялася многа публікацый аб тым, што быццам бы марксісцка - ленінская ідэалогія змяркае. Яўныя рэакцыянеры і сацыял-дэмакраты пісалі аб «заміранні класавай барацьбы», аб «перамозе ідэй класавага салідарызму» і г.д. Яны лічылі, што ўсё гэта з'яўляецца вынікам узросту дабрабыту «цэлых народаў» і ператварэння рабочага класа ў мяшчанства.

Аднак гісторыя, якая найлепш правярае ўсе тэорыі, абзергла надзеі гэтых ідэолагаў.

Самым свежым і, мабыць, адначасова найбольш сумным урокам для тэарэтыкаў «народнага капіталізму» з'яўляюцца апошнія выбары ў Італіі. Яшчэ напярэдадні іх італьянскі капіталістычны друк абвяшчаў немінуючае паражэнне камуністаў. Гэтыя прадказванні абапіраліся на надзеях, што рэакцыйным сілам удасца ізаляваць камуністычную партыю.

І што ж аказалася? Для Італьянскай камуністычнай партыі выбары прынеслі вялікі поспех. Яна атрымала на 1.300 тыс. галасоў больш, чымсьці ў выбарах 1958 года. У выніку партыя атрымала звыш 1/4 часткі мандатаў у сенаце і ніжэйшай палаце. Адзначым яшчэ, што ў гэтых выбарах наглядаецца сур'ёзны ўзрост колькасці галасоў, якія атрымалі другія левыя партыі. Правячая хрысціянская дэмакратыя страціла 760 тыс. выбаршчыкаў, здабываючы толькі каля 38% галасоў.

Вынікі італьянскіх выбараў маюць, несумненна, глыбокі палітычны сэнс. Перакрэсліваюць яны надзеі рэакцыйных сіл на магчымасць аслаблення рэвалюцыйных настрояў рабочага класа.

Калі памятаем, што камуністычная і сацыялістычная партыі выступалі з лозунгам аб выхадзе Італіі з НАТА, аб раззбраенні, дык зараз вынікі выбараў азначаюць, што найменш палова выбаршчыкаў аднамысна падтрымала гэтую праграму. Такім чынам бачым у Італіі выразны зварот улева. І гэта дзеецца ў краіне, якая перажывае яшчэ перыяд гаспадарчага ўздыму. Аднак Італія — гэта не адзіны прыклад такіх перамен, перакрэсліваючых аптымістычныя разлікі ідэолагаў капіталізму. Трошкі раней паспяхова для левага крыла закончыліся выбары прэзідэнта ў Аўстрыі. Прадстаўнік сацыялістычнай партыі др Шарф, маючы за сабою падтрымку камуністаў, здабыў падчас выбараў велізарную, як на Аўстрыю, перавагу ў 660 тысяч галасоў над кандыдатам хрысціянскай дэмакратыі. Падкрэслім, што вынікі прэзідэнцкіх выбараў у Аўстрыі таксама выражаюць пэўныя палітычныя тэндэнцыі большасці грамадства. Такое ажыўленне рабочага класа наглядаем і ў ФРГ — у краіне, аб якой гавораць, што перажывае «эканамічны цуд». Тут, дарэчы, маем найбольш тэарэтыкаў т. зв. «народнага капіталізму». Зрэшты, ужо парламенцкія выбары ў 1961 г. пахіснулі пазіцыі адэнаўэраўскай ЦДУ, якая страціла тады безагаворачную большасць мандатаў. Наступныя выбары, якія адбыліся ў сямі «краінах» (акругах) ФРГ, прынеслі новыя паражэнні ЦДУ і ўзрост папулярнасці сацыялдэмакратаў. Да ўсяго гэтага трэба яшчэ дадаць забастоўкі 500 тысяч металургаў у Бадэніі — Віртэнбергіі і Надрэніі. Гэтыя забастоўкі з'яўляюцца найбольш выразным доказам паражэння поглядаў аб «класавым міры» і ператварэнні рабочага класа ў мяшчанства.

Калі бліжэй прыгледзімся да заходніх краін, дык у кожнай з іх можам прыкмеціць элементы растучай актыўнасці левых і прагрэсіўных сіл. Гэтыя элементы выразна выступаюць у Францыі, дзе наглядаем узрост камуністычных уплываў, а таксама ў Вялікабрытаніі, дзе правячая ўжо 12-ты год кансерватыўная партыя траціць амаль кожнага дня сваю папулярнасць на карысць рабочай партыі. Усе гэтыя працэсы ў Заходняй Еўропе поўнасцю абвяргаюць тэорыю «народнага капіталізму», а з другога боку гавораць аб няўхільным развіцці свету ў напрамку міру і сацыялізма. Толькі сляпыя могуць не бачыць гэтай з'явы.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

З КАНФЕРЭНЦЫІ АДДЗЕЛА БГКТ У ГАЙНАЎЦЫ

НЕ СПЫНЯЦЦА НА ДАСЯГНЕННЯХ

28.IV. г.г. у Гайнаўцы адбылася справаздачна - выбарчая канферэнцыя мясцовага аддзела БГКТ. У прыгожай зале Дома настаўніка сабраліся дэлегаты з усяго павета, каб абмеркаваць працу сваёй арганізацыі за мінулы перыяд і вызначыць напрамкі далейшага яе развіцця. А тут яна мае проста неабмежаваныя магчымасці. Павет амаль поўнасцю населены беларусамі. Гэта падкрэслівалася і ў справаздачным дакладзе праўлення аддзела, які прачытала інструктар ГП БГКТ на Гайнаўскі павет Вера Юшчук.

Якімі дасягненнямі сустракае гайнаўскі аддзел IV з'езд БГКТ? Як вынікае з дакладу, за тры гады дзейнасці аддзел павялічыўся на 653 члены і 10 гурткоў і налічвае цяпер 1257 членаў і 47 гурткоў. У павеце распаўсюджваецца 2250 экземпляраў «Нівы», з гэтага — 1800 сярод падпісчыкаў. Гэта лічбы. Але дасягненні мераюцца не толькі лічбамі. Тут працуе шмат ініцыятыўных гурткоў, якія з'яўляюцца добрымі прапагандыстамі культурнага руху ў аколіцы. Да такіх залічваецца гурток са Скупава, які першы ў павеце падняў абавязацельства сваімі сродкамі купіць для святліцы тэлевізар. Сабраў ужо 8 тыс. зл. Усе планы з культурных мерапрыемстваў, арганізаваных гуртком. План сваёй працы скупаўцы выконваюць у 100%. А гурток у мінулым годзе, напрыклад, даў 10 пастановак, арганізаваў 2 экскурсіі ў Варшаву, наладзіў сустрэчу з літаратарамі.

Да такіх залічваюцца таксама гурткі з Горнага, Альхоўкі, Курашава, Ласінкі, Трасцянкі і Ляшукоў. Шмат гурткоў актыўна ўдзельнічала ў выдатным мерапрыемстве гайнаўскага ПЗГС — будове крамаў, якія з'яўляюцца цяпер на вёсцы носьбітамі культуры. Дацэньваючы ўклад гурткоў БГКТ у гэты важны пачын, не засталіся ў даўгу ПЗГС і ГС-ы. Яны шмат дапамаглі матэрыяльна ў развіцці мастацкага руху на Гайнаўшчыне.

Добра наладжана ў аддзеле і супрацоўніцтва з іншымі ўстановамі і арганізацыямі. Гэта спрыяе добрай працы.

Мае аддзел і свае недахопы. Асноўным з іх — абмежаванне большасці гурткоў толькі да культурна - асветнай працы. Часта гурткі не ведаюць іншых форм працы і чакаюць, каб іх падсказаў інструктар. Дрэнна таксама выглядае справа з аплачваннем членскіх складчын.

Спрэчкі на Гайнаўскай канферэнцыі вяліся ў творчай, талковай атмасферы. Дыскутанты ў асноўным канцэнтраваліся на пытаннях паляпшэння працы. Важнай тэме актывізацыі членаў прысвяціў выступленне сакратар ГП БГКТ Уладзімір Юзвюк. Ён звярнуў асаблівую ўвагу на выхаваўчую ролю гуртка БГКТ у асяроддзі. «Гурток, — сказаў між іншым сакратар, — павінен жыць жыццём моладзі, цікавіцца ўсімі яе справамі».

Нельга з гэтым не згадзіцца, улічыўшы хоць бы той факт, што асноўнымі актывістамі нашага Таварыства з'яўляецца менавіта моладзь. Наглядна аб гэтым сведчылі і ўдзельнікі гайнаўскай канферэнцыі. Гэта была моладзь. Факт аптымістычны, але патрабуе спецыяльнай увагі: моладзь як моладзь — у яе шмат энтузіязму, мала вопыту.

На канферэнцыі ад імя Павятовага камітэту Польскай аб'яднанай рабочай партыі выступіў сакратар Мікалай Самоцік. Ён станоўча ацаніў дзейнасць БГКТ, звяртаючы асаблівую ўвагу на тыя магчымасці развіцця нацыянальных меншасцей, якія стварыла нам наша партыя і ўрад. «Такіх магчымасцей, — падкрэсліў ён, — не ведала гісторыя».

Гэта сапраўды так. Хто перад вайной на Гайнаўшчыне меў магчымасць вывучаць у школе беларускую мову? Не было такіх. Цяпер на 80 школ, якія налічваюцца ў павеце, у 75 вывучаецца беларуская мова.

Мікалай Самоцік звярнуў увагу таксама на вялікую свабоду працы.

— Абы была ахвота да працы, — сказаў ён, — а кожную добрую ініцыятыву падтрымаюць як партыйныя, так і дзяржаўныя ўлады.

Старшыня Гайнаўскага ПЗГС Кастусь Майсеня гаварыў у асноўным аб працы гуртка БГКТ. Ён звярнуў увагу на неабходнасць сувязі школы з гуртком, сцвярджаючы, што там, дзе школа блізка да моладзі, там і гурток працуе, і высунуў каштоўную, на наш погляд, думку: гурткі наблізіць да школ. Тав Майсеня выказаў падзяку актывістам БГКТ за дапамогу пры пабудове вясковых крам.

(Працяг на стар. 4)

БГКТ Хроніка

■ 5 мая адбылася павятовая справаздачна - выбарчая канферэнцыя Бельскага аддзела БГКТ. Даклад чытаў старшыня аддзела Аляксей Карпюк. Канферэнцыя падсумавала дагэтуляшнія дасягненні беларускай арганізацыі на Бельшчыне і накрэсліла новыя заданні. Былі выбраны новае праўленне аддзела і дэлегаты на агульнапольскі з'езд БГКТ у Беластоку.

■ У Варшаўскім аддзеле БГКТ адбыўся нядаўна аўтарскі вечар польскага паэта Багдана Астрамэнскага.

■ На дыскусійнай вечарыне ў Варшаўскім аддзеле БГКТ выступіў Юрый Туронак з дакладам аб беларускім школьніцтве на Беласточчыне.

■ На апошнім сходзе гуртка БГКТ у Альхоўцы (Гайнаўскі павет) было выбрана новае праўленне гуртка, якое ўзначаліў Яўгень Панькоўскі. Было таксама вырашана ў два разы павялічыць колькасць падпісчыкаў на «Ніву», запрасіць у вёску эстраду «Лявоніха» і рэгулярна ўплачваць членскія складчыны. У рады БГКТ прынялі дзесяць новых членаў.

■ У вёсцы Сынкоўцы ў Дуброўскім павеце выступаў нядаўна са сваімі вершамі вядомы на Беласточчыне паэт Віктар Швед.

■ На справаздачна - выбарчым сходзе гуртка БГКТ у Сідэрцы (Сакольскі павет) было выбрана новае праўленне на чале з Уладзімірам Дземянчуком, а таксама дэлегаты на павятовую канферэнцыю аддзела. Было пастаноўлена арганізаваць мастацкі калектыў, наладзіць аўтарскую сустрэчу з Віктарам Шведам і Алесем Барскім, і садзейнічаць павелічэнню колькасці падпісчыкаў «Нівы».

■ Па ініцыятыве членаў БГКТ у Лазнях на Сакольшчыне грамадскім чынам упарадкаваны панадворак мясцовай святліцы і абсаджаны дрэўцамі.

■ У Талькоўшчыне на справаздачна выбарчым сходзе гуртка БГКТ выбраны новы старшыня — Зося Лісоўская. Гурток пастанавіў ажывіць мясцовы драмгурток, запрасіць у сваю вёску эстраду «Лявоніха» і арганізаваць экскурсію ў Белавежу. Былі выбраны таксама дэлегаты на павятовую канферэнцыю аддзела БГКТ у Сакольц .

Спорт

Гэтым разам на першым месцы паставім бокс. Заслужыла на гэта перамога беластоцкай Гвардыі, якая ў выязным матчы разграміла (16:4) ў Любліне свідніцкую Авію і гэтым самым без паражэнняў закончыла першы круг змаганняў за пашпарты ў II лігу. Рэваншы адбудуцца восенню. Жадаем гвардыйскім баксёрам добра падрыхтавацца да іх, каб гэтым разам дабіцца доўгачаканага авансу.

У футболе вялікай неспадзянкай была нічыя лідэра I лігі з аўтсайдэрам. Але, нягледзячы на гэты вынік, Гурнік па-ранейшаму выразна ідзе наперадзе, а Лехія, таксама па-ранейшаму, замыкае I-лігавы паход.

У беластоцкай лізе таксама сенсацыя. Мазур прайграў Варміі. Але і тут пройгрыш лідэра не меў значэння для яго пазіцыі. Ён і так аж на 7 ачкоў апярэджвае свайго найбліжэйшага суседа па турнірнай табліцы чорна-беластоцкую Скру.

У класе «А» выйгрыш беластоцкага Агніска з белавежскім Зубрам і пройгрыш гайнаўскай Пушчы з Ягеленіяй, здаецца, канчаткова вырашыў беластоцка - гайнаўскае спаборніцтва за права авансу ў III лігу. У Агніска з'явіліся значныя шанцы.

У савецкім чэмпіянаце каманды перакачавалі з поўдня і цяпер усе выступаюць на роўных правах. Гэта адбілася і ў выніках Пацярпеў першае паражэнне дагэтуляшні лідэр тбіліскае Дынама, якое ў Растове прайграла мясцовым армейцам аж 0:3. Мінскае Дынама, выйграўшы ў сябе з ленінградскімі аднаклубнікамі 2:0, зноў заняло страчанае раней 10 месца. Як адзначае савецкі друк, беларусы гуляюць з вялікім уздымам.

Аут

КІМ БЫЎ КРЫГЕР

Правёўшы позіркам аўтамабіль, Крыгер вярнуўся да сябе і ўзяўся за працу.

Неўзабаве пазваніў тэлефон.

— Слухаю, — сказаў Крыгер, зняўшы трубку. — Так, гэта я. Не, мы ўжо не патрабуем шафёра. Мы толькі што ўзялі падыходзячага чалавека.

І ён павесіў трубку.

На другім канцы проваду, у тэлефоннай будцы на ўскраіне горада, павесіў трубку Ота Шталекер.

— Малайчына, — прашаптаў ён.

Пахвала гэта адносілася да Крыгера, які быў

122

найбліжэйшым сябрам і памочнікам Оскара Шуберта..

У трыццатых гадах партыя Гітлера актыўна рыхтавалася, каб захапіць уладу ў краіне. Сілы фашыстаў, якіх падтрымлівалі фінансавыя і прамысловыя магнаты, безупынна раслі. Камуністы цвяроза ацэньвалі абставіны. Яны разумелі: можа здарыцца так, што фашысты даб'юцца свайго. І кампартыя зрабіла шэраг захадаў, каб не апынуцца бяззбройнай.

Першае, што трэба было зрабіць, гэта захаваць кадры. І вось, у трагічныя для краіны дні лютага — сакавіка 1933 года, калі правакацыя з падпалам рэйхстага памагла фашыстам прывесці да ўлады свайго фюрэра і атрады штурмавікоў ламалі дзверы ў дамах, шукаючы камуністаў, партыя рабочага класа Германіі пайшла ў падполле.

Некаторыя члены КПГ і яе сімпатыкі задоўга да гэтага атрымалі спецыяльнае заданне. Сутнасць яго заключалася ў тым, каб прасачыцца ў партыю Гітлера — НСДАП і ў яе органы, замацавацца там і весці работу ў стане ворага.

Такое заданне выканаў і беспартыйны эканаміст Карл Крыгер. У 1932 годзе ён аформіў членства ў НСДАП. У яго хаце з'явіўся вялікі партрэт Гітлера, на стале — экземпляр «Майн Кампф».

З тых пор Крыгер жыў двайным жыццём. Ён павінен быў безупынна даказваць сваю адданасць рэжыму. І Крыгер рабіў гэта старанна. Ён, у прыватнасці, прыймаў актыўны ўдзел у чэрвеньскіх выпадках 1934 года, аб якіх ужо ўпаміналася, паляваў, як Гайнц Упіц, за прыхільнікамі Эрнеста Рэма, быў бязлітасны да тых, каго павінен быў знайсці і знішчыць.

123

Пасля чэрвеня становішча Крыгера ў НСДАП канчаткова замацавалася. Ён быў прыняты ў СС, а затым атрымаў цёпленькае месцайка загадчыка канцылярыі завода «Ганс Бемер». Дырэктар Кюметц высока цаніў яго за дакладнасць і старраннасць і цалкам яму давяраў.

Такі быў Карл Крыгер.

Закончыўшы тэлефонную размову са Шталекерам, ён задуменна пагартаў паперы новага шафёра, выклікаў стэнаграфістку і прадыктаваў запыт у гамбургскую ваенную камендатуру на Генрыха Губэ.

— Чый подпіс? — спытала стэнаграфістка.

— Дырэктара. Аддрукуйце, аднясіце пану Кюметцу падпісаць і адпраўляйце.

Стэнаграфістка ўзяла блакнот і выйшла.

Крыгер быў спакойны за вынік запыту. Выконваючы заданне Шуберта ўладзіцца на заводзе Краўзе, ён спецыяльна ездзіў у Гамбург і праверыў тое, што дзень раней даведаўся па тэлефоне: шпіталь знішчаны, а камендатура мае толькі спісі хворых, якія там былі. І ў адным з гэтых спіс-

124

А. БАРСКІ

СУСТРЭЧА З МЕЛЬХІЁРАМ ВАНЬКОВІЧАМ

Навязанне кантакту з папулярным польскім пісьменнікам Мельхіёрам Ваньковічам адбылося вельмі проста. Спатрэбілася да гэтага тэлефонная размова.

Званю, чую ў трубцы ветлівы жаночы голас. Выясняю коратка хто я і чаго хачу.

— Муж зараз прыдзе, — інфармуе пані Ваньковіч.

Хвілінку чакаю, чую крокі і мужчынскі голас:

— Чаго хочаце, паночку? Слухае вас Ваньковіч.

Словы гэтыя, выказаныя ў чысцейшым беларускім вымаўленні, сваёй нечаканасцю збіваюць мяне з панталыку.

— Вы мяне застрэлілі сваёй беларушчынай, — прызнаюся Ваньковічу.

— Што ж тут дзіўнага? Я ж напалову беларус.

*

Гэтак усё пачалося... А скончылася на пятым паверсе ў кватэры Ваньковічаў пры вуліцы Пулаўскай у Варшаве. Дзверы адчыніў сам М. Ваньковіч — вялікі, з сівою галавою, ветлівы. Пры ім адчуў я сябе малым і слабым, але адначасова і бяспечным. Прайшлі ў пакой, селі.

Ну і палілася крыніца. Ваньковіч мае непараўнальны дар апавядальніка. Кожны яго сказ — гэта яскравы вобраз. Мастак мог бы замяніць яго гутарку ў тысячы карцін, ілюструючых старое жыццё Заходняй Беларусі. Гаворыць па-польску, але мяне заахвочвае карыстацца беларускай мовай. На маё пытанне аб сувязях з беларусамі Ваньковіч адказвае шырока:

— Бацька мой быў патомкам старога беларускага роду. На падстрэшшы свайго дома знайшлі мы сярэдневяковую грамату на беларускай мове. Памятаю, што пачынаецца яна ад слоў «Біл нам челом Ваньковіч...» З далейшага зместу вынікала, што продак мой стараўся атрымаць ад улад дазвол на залажэнне карчмы. Вось бачыце, —паясняе жартаўліва Ваньковіч, — хацеў, жулік, распіваць беларускіх сялян.

Сказаўшы гэта, мой размоўца вяртаецца да ранейшага сур'ёзнага тону.

— Сям'я мая мела зямельныя маёнткі ў Утненскім і Барыслаўскім паветах. Я да васьмі год жыў у Літве. Пасля пераехаў на Беларусь. І ўжо тады адчуў дзіцячай інтуіцыяй, што тут мая айчына: з верасамі, цецерукамі, задуменнай раўнінай палёў і лугоў. Пасля прыйшло юнацтва і сталасць. Зацікаўленасць да Беларусі паглыбілася. Пачаліся падарожжы па краіне. Зрабіў я, — працягвае Ваньковіч, — велізарную колькасць здымкаў, якія маюць сёння гістарычнае і этнаграфічнае значэнне. Ілюструюць яны цікавыя звычаі, рэдка спатыканыя народныя вопраткі і непаўторныя тыпы людзей: сяляне, паляўнічыя, татары, праваслаўныя і каталіцкія духоўныя, знахары. Сустрэўся з арыгінальным танцам маладой пары, танцуючай паміж скрыжаваных палак, якія нельга было крануць нагамі.

Мікрафільмы гэтых здымкаў прайшлі дзівосныя каляіны лёсу. Пакінуў я іх у Вільні. Толькі некалькі год таму назад, зусім выпадкова мой знаёмы сустрэў у Коўне групу дзяцей, якія забаўляліся, цягаючы скруткі мікрафільму. Аказалася, што гэта былі мае здымкі з Беларусі. Не маю іх пры сабе, зараз яны знаходзяцца на выставцы ў Кракаве. Калі толькі атрымаю, дам у Вашу газету.

Дзякую Ваньковічу за гэтую абяцанку, а ён аддаецца цалкам далейшым успамінам. Кранае гумарыстычны аспект перажытых здарэнняў, апавядае аб моўных непаразуменнях у даваенным судзе. Гаворыць аб жанчыне, якая ў судзе некалькі разоў паўтарыла словы: «Шмат паліцыі прыйшло». Суддзя, не разумеючы беларускай мовы, абарваў яе: «Прашу не абражаць паліцыю і не называць яе шматамі». Не менш камічным было і другое здарэнне ў судзе. Калі селянін, абвінавачаны ў тым, што назваў суседа псом, з горыччу адказвае: «Сабака, ты сабака, Яўхім, калі ж я цябе псом назваў?»

Задумаўшыся хвіліну, Ваньковіч перайшоў да іншай тэмы. Пачаў характарызаваць палітычныя парадкі ў Заходняй Беларусі.

— Віленскі ваявода Бanякоўскі даводзіў мне, што беларусы ў адносінах да Польшчы з'яўляюцца тым самым, што і кашубы, — значыць, адной з адгалінёнкаў польскай нацыі. Аднойчы, будучы ў Валожынскім павеце, — успамінае Ваньковіч, — у прысутнасці старасты я загаварыў з мясцовай дзяўчынай пабеларуску. Староста быў абураны, не мог зразумець, як можа польскі пісьменнік паслугоўвацца беларушчынай. Былі і горшыя справы, — працягвае Ваньковіч. — Памятаю, як сяляне адной вёскі дамагаліся арганізацыі беларускай школы. Улады патрабавалі, каб подпіс кожнага селяніна быў пацверджаны натарыяльна аж у Гродна. Зрэшты, улады прымянілі і іншыя, яшчэ больш дасканалыя спосабы на ліквідацыю беларускіх школ. Выпускнікі гэтых школ не маглі атрымаць працу ў

(Працяг на стар. 5)

У ТЭАТРЫ ІМЯ А. ВЯНГЕРКІ

ТРАГЕДЫЯ КАР'ЯЛАНА

Штыўнае цела героя. Над ім маці. Пад жалобна расцягнутай шатай рукі ў роспачы выцягнуты да неба. І твар... Што ён прыпамінае? Зараз, зараз... Ёсць: Пікаса. «Герніка». Успамін гэтай канцовай сцэны беластоцкага «Кар'ялана» Шэкспіра марозіць плечы. Яе цяжка перадаць. Яе трэба ўбачыць. Гэта была моцная сцэна. Гэта была добра сыграная сцэна.

Цэласць спектакля, які складаўся з трох актаў, можна прыраўняць да трох ступенек драбіны. Кожны акт — гэта ступенька ўверх. Мо гэта было свядома абдумана рэжысёрам: уводзіць гледача па ступеньках, каб урэшце ўскалыхнуць ім. Не ведаю. Факт застаецца фактам, што паасобныя акты ў цэлым былі няроўныя па сіле экспрэсіі. Галоўны герой, напрыклад, Кай Марцый Кар'ялан **(Казімеж Курэк)**, пераканаўчым і шчырым пачаў быць у II-гім акце.

Вышэй паданы закід не датычыць дзвюх іншых галоўных роляў: маці Кая Марцыя — Валумніі **(Карына Васькевіч)** і сенатара Менанія **(Юзэф Чарняўскі)**.

Некалькі слоў аб Карыне Васькевіч. Бачыла яе ў розных ролях: і галоўных, і другарадных, і трагічных, і камічных. Яна была заўсёды на ўзроўні. Мне асабіст Васькевіч адпавядае ў ролях сур'ёзных, складаных. Яна ўмее перадаць самыя глыбокія псіхічныя перажыванні. І доказ апошняга — яе роля ў «Кар'ялане». Васькевіч — гэта глыбокая і чулая артыстка, каштоўная для нас.

Юзэф Чарняўскі — другі з тых, што не падводзяць, аб гэтым я ўжо пісала.

Для лепшага заахвочвання тых, хто мае магчымасці пабачыць «Кар'ялана» ці будзе мець, малая арыенціроўка ў самой п'есе. Акцыя адбываецца ў старажытным Рыме ў час з аднаго боку — шматлікіх захопніцкіх войнаў, з другога — унутраных разрух галоднага рымскага люду. Сутыкненне гэтага люду з рымскімі патрыцыямі — галоўны сюжэтны матыў п'есы. Але Шэкспір не быў бы Шэкспірам, каб не ўскладняў сюжэта, каб не ўводзіў людзей са складаным унутраным жыццём. Такім у «Кар'ялане» з'яўляецца Кай Марцый Кар'ялан (апошняе імя прыняў ад заваяванага горада Кар'ёлы). Выхаваны сваёй маці ў пагардзе да люду, ён не хоча слухаць, не хоча ведаць ніякіх яго слушных прэтэнзій. Ён адчувае агіду да простага люду. І гэта вядзе героя да згубы: выгнанне з Рыму, а потым смерць. Трыццаць разоў ранены ў баях, ён перажываў раны, а гэтай здрадніцкай, у плечы — не мог. Гледачу шкада Кар'ялана, аддана̄га сваёй айчыне, хоць толькі айчыне патрыцыяў. Але інакш Кар'ялан не мог пастулаць, не мог прымусіць сябе падпарадкавацца тым, якіх глыбока ненавідзеў. Выхаванне. І маці, у роспачы стаяўшая над трупам сына толькі збірае тое, што пасеяла. Узнёслая рымская патрыётка. Яна ў гэты час толькі маці.

Прадстаўленне рэжысіраваў **Ежы Зэгальскі**, сцэнаграфія **Кшыштофа Панкевіча.**

У п'есе выступіла 18 асоб і нямала статыстаў, прадстаўляўшых рымскі натоўп

ВЕРА ЛЕЎЧУК

Зыгмунт Наўроцкі (Ерутус) і Казімеж Курэк (Кар'ялан).

каў, пасля таго, як з імі «пазнаёміўся» Крыгер, з'явіўся і Генрых Губэ...

ПРАЗ НЕКАЛЬКІ ДЗЁН

Прайшло дзён дзесяць. Аскер, сустрэўшыся з Крыгерам на заводзе, шапнуў, што хацеў бы пагаварыць. Неўзабаве ён сядзеў у кабінеце загадчыка канцыляры, старанна запаўняючы анкетны ліст.

— Вам знаёмае такое прозвішча: Гайнц Упіц? — спытаў Аскер.

— Групенфюрэр СС?

— Так. Чалавек гэты прыехаў у Остбург, і я некалькі раз вазіў да яго дырэктара.

— Яны старыя сябры. Кюметц — мацёры нацыст. — Крыгер усміхнуўся. — Аб лепшым «гаспадары» вы не маглі і марыць. Да гэтага, ён яшчэ і стары член СС.

— Так... — Аскер памарудзіў. — Мы выязджаем з ім. І не куды-небудзь, а ў Асвенцім.

— Дзіўна, ён нічога мне не гаварыў.

Крыгер устаў, прайшоўся па кабінеце.

— Калі вы едзеце? — спытаў ён.

— Паслязаўтра.

— Так... Дарэчы, учора прыйшоў адказ з паліцыі. Праверка закончана, і вы зацверджаны.

— Дзякую... Я б хацеў прыпомніць аб заршчыку Вісбаху.

— Так, я ведаю. Шуберт гаварыў мне. Вісбахам займаюцца. Баюся, што адносна яго вы памыляецеся. Аб ім гавораць толькі добрае.

— Вы не так мяне зразумелі. Я ні ў чым не падазраю. Проста хачу бліжэй прыглядзецца да яго, вось і ўсё.

Я ЗНАЙДУ ВАС

На другі дзень, калі Аскер вёз дырэктара на завод, Кюметц спытаў, ці гатовы «Бюік» да паездкі.

— Думаю, трэба будзе праверыць задні мост.

— Добра, — сказаў Кюметц, — дзейнічайце, ды паспяшайцеся; я скажу, каб вам памаглі.

Прыехаўшы на завод, Аскер паставіў машыну ў бокс. Тут жа з'явіўся прысланы Крыгерам механік. Ім аказаўся Ота Шталекер.

Яны падлезлі пад аўтамабіль. Аскер вазіўся ля задняга моста, у той час як механік правяраў цягі рулявога ўпраўлення і тармазную сістэму. Раптам ключ, якім дзейнічаў Шталекер, сарваўся і моцна ўдарыў у раму аўтамабіля. Паявілася трэшчына.

У Аскера мільганула думка.

— Пазваніце Крыгеру, — папрасіў ён, — паведаміце аб пашкоджанні і папрасіце, каб прыслаў заршчыка.

Шталекер вылез з-пад машыны і пайшоў да тэлефона.

Разлікі Аскера спраўдзіліся. Крыгер прыслаў Макса Вісбаха. Гэта быў чалавек год сарака пяці, з прыемным адкрытым тварам, высокім ілбом, абрамлены хвалістымі сівеючымі валасамі. Асабліва прыгожыя былі яго вочы — вялікія і разумныя.

Вісбах ветліва прывітаўся са Шталекерам, з якім быў знаёмы, коратка кіўнуў Аскеру і палез уніз. Ён уважліва агледзеў пашкоджанае месца і сказаў:

— Працягвайце працу, я падыйду пад канец змены, пакажу, куды падагнаць машыну. Там і зварым.

Вісбах пайшоў.

Аскер і Шталекер зноў узяліся за працу, вычысцілі і прамылі карбюратар і фільтр, агледзелі акумулятар, напампавалі шыны.

Вісбах прыйшоў у пяць гадзін. Аскер вывеў аўтамабіль з боксу і накіраваў у цэх, дзе было гаспадарства заршчыка.

Рамонт быў закончаны за дзесяць мінут.

— Удзячны вам. — Аскер працягнуў заршчыку руку. — За мною піва.

— Што ж, — усміхнуўся Вісбах, — піва — гэта не так ужо дрэнна. Асабліва, калі побач добры субяседнік.

— Заўтра мы выязджаем з дырэктарам. На некалькі дзён. Вернемся, і я знайду вас.

— Добра. Значыць, да вашага вяртання.

(Працяг за тыдзень)

РЭЖУЦЬ, БЫ САЛА

(Працяг са стар. 1)

чыне па бацьку прыпадае. Грошы патрэбны. Задумаў тэлевізар купіць ды матацыкл лепшы прыдаўся б. Прадам яе. За адным пісямком плыло другое, трэцяе... штораз больш 'рашучае, зняважлівае, пагардлівае. Чакаць больш не буду, моў, у суд падам, у мяне — знаёмствы, справу лёгка выйграю.

Раптам другі брат або сястра прыпаміналі аб сваіх правах на тую ж бацькаўшчыну і (ці ж мы горшыя?!) з няменшай сілай хапаліся за свой кавалак. Моў, з торбай жабраваць пойдзем, а свайго не пусцім, не даруем.

Магло быць і зусім інакш. Справа вельмі складаная. Усялякіх магчымасцей, розных варыянтаў можа быць тут сотні. Аднак канчатковы вынік заўсёды адзін і той жа: гаспадарка распадалася на кавалачкі велічынёю ад 50 сотых да 2 гектараў. Колькасць такіх, з божай ласкі, «гаспадарак» узрасла на Беласточчыне за дзесяць год на 3200.

Часам здаралася яшчэ горш. Нядрэнная гаспадарка распадалася ўжо не на кавалачкі, а на дробненькі мачок, на крышынкі, плошча якіх пачыналася ад дзесяці сотых і канчалася на паўгектарах.

Тут, у тым месцы, чую разумную заўвагу сапраўдных хлебаробаў:

— Гэта ж ужо толькі скромны агародчык, а не гаспадарка!

Святыя словы! Я поўнасцю згодны з такой думкай. Толькі бяда вось у тым, што такіх агародчыкаў на працягу дзесяцігоддзя прыбавілася ў Беластоцкім ваяводстве больш як на 4 тысячы.

Адкуль узяліся гэтыя тысячы новых гаспадарак — карлікаў, тысячы новых агародчыкаў? Ад правядзення аграрнай рэформы зямлі ж у сялян не прыбывала, ды межы ваяводства не пашыраліся!

Адказ ёсць адзін: узніклі яны ў выніку пастаяннага распаду сярэдніх гаспадарак. Вось на працягу гэтага ж дзесяцігоддзя знікла з рэестраў сельскагаспадарчых аддзелаў Беластоцкага ваяводства каля 4 тысяч сярэдніх гаспадарак — велічынёю да дзесяці гектараў. Ненасытныя рукі паразрывалі іх амаль на сем з палавінай тысяч кавалачкаў, парэзалі на агародчыкі, на гаспадаркі - карлікі, узброіліся адпаведнымі ўстарэлымі законамі аб спадчыне ды сядзяць, задаволеныя сваім багаццем. Яны ж гаспадары! Маюць уласную зямлю, уласныя гаспадаркі!

Толькі што варты такія іх «гаспадаркі», што яны даюць?

Селяніну, які сродкі да жыцця бярэ выключна з таго, што дае яму зямля, не пражыць нават аднаму на такой «гаспадарцы», а аб утрыманні сям'і шкада проста гаварыць.

Як правіла, уласнікам карлікавай гаспадаркі з'яўляецца не сапраўдны хлебароб, а чалавек, які адной нагой сярод рабочых, а другой — сярод сялян. Такі чалавек мае столькі супольнага з сельскай гаспадаркай, колькі сабака з катом. У яго найчасцей няма ні каня, ні плуга, ні бараны ні жывёліны. Часам толькі парсюкоў пару, каза ці кароўка. Прадукуюць толькі тое, каб хапіла на ўжытак сваёй сям'і. Як найменш капіталаўкладанняў, як найменш працы! Часу няма. Штодзень жа трэба адпрацаваць гэтыя восем гадзін на прадпрыемстве ці ў нейкай канторы. Усялякія машыны і прылады заступаюць у такой «гаспадарцы» голыя рукі ды рыдлёўка. Навошта больш? Шкада грошай!

Такое гаспадараванне непасрэдна адмоўна ўплывае на ўсебаковы прагрэс у сельскай гаспадарцы. Сучасная тэхніка, сучасныя метады гаспадаравання патрабуюць шырокіх пратораў. Без механізацыі апрацоўкі зямлі немагчыма зараз хуткае развіццё сельскагаспадарчай вытворчасці, немагчымы рост ураджаяў і памяншэнне ўласных коштаў прадукцыі.

Таму раздрабненне гаспадарак нельга пагадзіць з увядзеннем шырокай механізацыі, таму з'ява гэтая чорным, як найбольш адмоўным пятном кладзецца на будучыню нашай вёскі, пераўтвараецца ў праблему сур'ёзнага грамадскага значэння. Неабходна як найхутчэй падрэзаць ёй корні, раз назаўсёды вырваць са спраў, якія ўсё яшчэ тармозяць прагрэс у сельскай гаспадарцы.

Нездарма партыя і ўрад прысвячаюць столькі ўвагі гэтай праблеме. Аб раздрабненні гаспадарак шырока гаварылася на апошнім пленуме ЦК ПАРП, а Сеймовая камісія сельскай гаспадаркі і спажывецкага промыслу рыхтуе зараз адпаведную пастанову, якая, між іншым, прадбачвае адміністрацыйнае абмежаванне раздрабнення гаспадарак акрэсленай плошчы. Гэты мінімум плошчы гаспадаркі, якую ўжо нельга будзе дзяліць, дакладна пазней акрэсліць Рада Міністраў у сваім распараджэнні.

Сеймовая пастанова вырашыць таксама вельмі зараз заблытаныя справы адносна права на спадчыну. Справа ў тым, каб зямля прыпадала выключна тым сялянам, хто на ёй застаецца, хто яе непасрэдна апрацоўвае, хто мае адпаведную падрыхтоўку для загаспадаравання. Людзі, якія або зусім не звязаны з сельскай гаспадаркай, або сядзяць у ёй толькі адной нагой, будуць зусім пазбаўлены права на спадчыну.

Пастанова ўжо ў апошняй стадыі падрыхтоўкі. Усе прыкметы паказваюць, што яе нараджэння чакаць доўга не будзем.

В. РУДЧЫК

ДАРОГІ

(Працяг са стар. 1)

Успомнім хаця б аб пабудове двух важнейшых дарог на Гайнаўшчыне. Шаша Гайнаўка — Нараў, што выдатна скараціла спалучэнне з Беластокам і паўночнай часткай павета, і дарогу Гайнаўка — Кляшчэлі, якая спалучыла павет з яго паўднёва-ўсходняй акраінай. Абедзве дарогі пабудаваныя зусім нанава, маюць па 18 км. Зараз мала хто з падарожных, праязджаючых з Беластока праз Нараў да Гайнаўкі, успомніць аб тым, што скарацілі трасу на нейкіх 30 км. А выбіраючыся з Гайнаўкі да Кляшчэль, каму прыйдзе ў галаву, што яшчэ некалькі год назад ён мог туды даехаць праз... Бельск! Пры пабудове абедзвюх дарог прымалі ўдзел не толькі сяляне з вёсак, дзе дарогі праходзілі. Хоць ім, зразумела, гэта давала найбольшую карысць (пошта, ПКС і інш.). Дарогі будавалі працоўныя Гайнаўкі, вучні, моладзь. Штодня, пасля заканчэння працы ва ўстановах, на заводзе, у вызначаным месцы горада аўтамашыны 'забіралі па дваццаць - трыццаць асоб з лапатамі ў руках і рэгулярна развозілі іх па трасе. Ды не толькі сярод будзённых дзён — нават у нядзелі!

Раз людзі смяяліся, жартавалі (супольны выезд за горад — нейкае абнаўленне ў штодзённым жыцці!), раз злосна клялі, стоячы ў мяккай гліне або па калені ў вадзе. Дарогі ж павольна пашыраліся, даўжэлі і рабіліся падобнымі да сапраўдных дарог! Зараз хто быў (і хто не быў!) пры іх пабудове, ганарыцца фактам, што павет уласнымі сіламі, грамадскім чынам, не за дзяржаўныя грошы, стварыў асноўную сетку дарог на сваёй тэрыторыі! Пабудавана гэтых дарог за дзесяць год нямала, разам каля 165 км! У тым ліку каля 35 км брукаваных і 110 км жвіраваных дарог. Вартасць гэтай грамадскай працы ў грошах выцаніла нядаўна павятовая рада ў Гайнаўцы на звыш 60 мільёнаў злотых!

Не ўсё, зразумела, можна выцаніць залатоўкамі, аднак сума гэтая дае нейкае нагляднае ўяўленне аб дзесяці гадах грамадскай працы пры пабудове дарог. Тым больш, што дарогі — не ўсё. Поўны вобраз атрымаецца, калі ўспомнім яшчэ аб 13 новапабудаваных мастах, 31 пропуску на дарогах, аб звыш 14 тысячах дрэў, высаджаных паабапал дарог! У лютым гэтага года сесія павятовай рады нарадовай у Гайнаўцы прыняла пастанову аб уключэнні павета ў ваяводскае спаборніцтва пры пабудове дарог на 1963 год. Сесія таксама накіравала заклік да грамадскіх рад павета аб спаборніцтве паміж паасобнымі радамі. Апрацаваны

(Працяг на стар. 7)

НЕ СПЫНЯЦЦА НА ДАСЯГНЕННЯХ

(Працяг са стар. 2)

Аб ролі школы ў асяроддзі гаварыла таксама і дырэктар гайнаўскага ліцэя з беларускай мовай навучання Анастасія Тропак. Між іншым, яна звярнула ўвагу на неабходнасць дапамогі з боку актывістаў БГКТ пры наборы новых вучняў да ліцэя.

Са свайго боку дадаем, што гэта неадкладнае заданне нашых гурткоў. Нельга дапусціць, каб ліцэй з вельмі добрымі ўмовамі для навучання і з высокакваліфікаванымі педагагічнымі кадрамі меў з-за якіхсьці перажыткаў у свядомасці пэўнай часткі насельніцтва цяжкасці ў наборы вучняў.

Аб гэтым гаварыў і старшыня бацькоўскага камітэта пры ліцэі тав. Суліма.

Як прыцягнуць старэйшае насельніцтва да працы ў БГКТ. На гэтае пытанне спрабаваў адказаць у сваім выступленні Васіль Дзун, старшыня аддзела. Паводле яго, трэба заняцца гаспадарчымі справамі, арганізацыяй конкурсаў з гэтай галіны і г.д. Тав. Дзун паставіў таксама не менш важную справу, як неабходнасць узняцця на вышэйшы ўзровень асабістай культуры селяніна і культуры яго гаспадаркі.

На істотную праблему ў працы гуртка звярнуў увагу загадчык школы з Ляшукоў Аляксандр Харкевіч (які, дарэчы, спраўна кіраваў канферэнцыяй), менавіта на мэту дзейнасці. «Праца тады добра развіваецца, калі ёсць мэта, — сказаў ён. — Гурток павінен яе заўсёды ставіць перад сабой».

Гэтую думку найлепш праілюстравала выступленне Янкі Грыгарука з Дубіч Асочных. Ён гаварыў, што доўга іх гурток не ведаў, за што ўзяцца і бяздзейнічаў. Хапіла ў студзені г.г. паставіць перад ім канкрэтную задачу — арганізаванне мастацкага калектыва, як праца раптоўна ажывілася. За гэтыя некалькі месяцаў гурток даў ужо 8 выступленняў. А ў планах гуртка на гэты год яшчэ 10 новых выступленняў.

Гэта былі б у значным скарачэнні важнейшыя справы, якія стаялі на гайнаўскай канферэнцыі. Дадамо яшчэ да гэтага, што як дакладчык, так і дыскутанты выдзелілі і высока ацанілі працу старшыні аддзела Васіля Дзуна і члена праўлення Кастуся Майсені, і што канферэнцыю наведала дэлегацыя вучняў беларускага ліцэя, якая з жывымі кветкамі злажыла пажаданні поспехаў у працы канферэнцыі і абяцанне пасля заканчэння школы ўключыцца ў актыўную дзейнасць БГКТ.

Канферэнцыя выбрала 15-асабовае праўленне, 3-асабовую рэвізійную камісію, 35 дэлегатаў на З'езд і прыняла пастановы.

Найважнейшыя з пастаноў:

Пашырыць арганізацыю да 60 гурткоў і 1500 членаў, павялічыць падпісчыкаў на «Ніву» да 2500. Развіваць на вёсцы культурна - асветную працу, асабліва ў галіне сельскагаспадарчай асветы. Паклікаць лектараў. Весці радыёгуткі. Класці намаганні на пабудову ў Гайнаўцы музея імя Кастуся Каліноўскага.

У мастацкай частцы вельмі ўдала выступіў мастацкі гурток з Дубіч Царкоўных.

(рл)

ФА-

Гасціна ў Жэні закончылася апоўначы. Дзядзька Пеця захроп на месцы, на канапе каля стала. Тату Жэня з мамаю завялі пад рукі ў другі пакой і паклалі там на ложку не раздзяваючы. Галі надта хацелася спаць і мама сказала:

— Заначуеш у цёткі Жэні, а я пайду дахаты, каб рана жывіну дагледзець...

У халоднай пасцелі ўмомант адляцела ўся дрымота. Галя скруцілася ў клубок і схавалася пад коўдраю з галавою. Хукала, грэлася.

За акном, на дрэве, закрычалі перапуджаныя вароны. Здавалася, што тут, пад коўдраю, цяпер вельмі добра і цёпла. Пасля настала цішыня, але Галя не магла заснуць.

Раптам зарыпелі дзверы. Галя выглянула праз шчылінку і ўбачыла цётку Жэню. На неба выплыў месяц, і Галя выразна заўважыла яе твар і бляск вачэй — драпежны, чужы. Цётчыны вочы глядзелі проста на Галю. Паціху, крадком ішла ў пакой, дзе спаў тата. Чуваць было, як яна разбудзіла яго і яны шапталіся між сабою. Галя задыхалася пад коўдраю, але баялася высунуць наверх галаву. Потым выдавалася ёй, што тата хоча пацалаваць цётку. Страшна!

Цётка ўсё не выходзіла.

Галя заснула над ранам. Снілася, як Грышка з класа VII«б» частуе яе, Галю, цукеркамі, а цётка Жэня стаіць у брамцы і кажа: «Бяры цукеркі, дурная, бяры, калі дае». Але Грышка не аддае ўсіх цукерак, а нахіляецца над ёю і цалуе ў шчаку... Галя адпіхнула яго, бяжыць уздоўж вуліцы і плача...

Са страху і сораму прачнулася. Пакой купаўся ў вясеннім сонцы. З кухні даносіўся пах смажаніны і прапіты голас дзядзькі Пеці, які гаворыць да таты:

— Клін выбіваецца клінам... Ну, давай яшчэ вып'ем па сто грам!

Галі чамусьці прыйшла ў галаву дзіўная думка, каб цішком адзецца і ўцячы праз акно! Але, на шчацэ, бы вугалёк, пёк Грышкін пацалунак, аж Галя недаверліва памацала пальцамі. І сапраўды, шчака гарачая — галава гарачая. Прайшоўшая ноч выдалася адным вялікім дзіўным сном.

* * *

У вокнах гаслі агні, людзі клаліся спаць. Вёска заціхла. Алёшка меў начную варту. Цясней падперазаў дажджавы плашч і прысеў на лаўцы пад плотам, ля пахучага куста бэзу. Абапёрся аб штакеціну, глядзеў на зорнае неба.

Па нагах пацягнула холадам, і Алёшка ўстаў. Вялікая Мядзведзіца пахілілася ўжо па-над Пецькаву ліпу, значыць, незадоўга будзе днець. Алёшка пабронтаў уніз вуліцы, да хаты.

Але ён не ўвайшоў у хату. Здалося яму, што каля гумна паказаліся нейкія цені, аж суседаў Бобік разбрахаўся. «Што за халера!?» — падумаў і адчуў, як падымаюцца валасы пад шапкаю. Сціснуў сукача ў руках і рушыў да гумна. Учора там, на таку, ладзіў гумавіка і, няйначай, хтосьці наважыўся красьці апоны!

Алёшка назнарок цвёрда ступаў па зямлі, каб было чутна яго хадзьбу. Баяўся сустракацца вока ў вока са зладзеямі. І чым бліжэй падыходзіў да гумна, тым рабілася яму страшней, бо ніхто не ўцякаў адтуль у поле. Густы месячны цень слаўся па прыгумені, і Алёшка не пайшоў далей. Прыпыніўся ля жэрдак агарожы і выкрыкнуў сіплым ад хвалявання голасам.

— Хто там?

— Ой! — віснула жанчына, і яе голас быў настолькі знаёмы, што Алёшка аж здзівіўся. Пад паветкаю ўзняўся ломат, потым згорбленая постаць шмыгнула ў вішнёвы зараснік. «Жэнька!» — ледзь не ахнуў Алёшка. Тым часам падышоў да яго мужчына, у якім пазнаў Сцяпана. Той зашпіляў пінжак.

— Ты, — азваўся Сцяпан. — Калі хоць піснеш каму слоўца пра мяне — наб'ю морду.

Алёшка на ўсякі выпадак мацней сціснуў пальцамі сукасты кій. На месца страху нахлынуў дзікі

САМАДЗЕЙНАСЦЬ

(Працяг са стар. 1)

ролі гэтых мерапрыемстваў бывае рознае і па-рознаму тлумачыцца. Гэта мы назіралі пры арганізацыі апошняга агляду беларускіх драматычных калектываў у рамках агульнапольскага фестывалю тэатральных калектываў. Многія актывісты мастацкай самадзейнасці лічаць, што асноўным у гэтай карыснай і цікавай працы з'яўляюцца агляды. У сапраўднасці самым важным з'яўляецца праца калектыва, лік яго выступленняў, інакш гаворачы, яго грамадская і культурная праца.

Пераважна ад гэтага залежыць і ўзровень калектыва, таму што калектыў, які ўлажыў многа працы, выступленнямі ўдасканаліўся, дашліфаваўся, заканамерна будзе лепшы ад калектыва, які рыхтаваўся толькі да агляду. Агляды з'яўляюцца не чым іншым, як паказам узроўню, дасягненняў і вынікам карпатлівай, мазольнай працы, арганізуюцца для таго, каб падзяліцца вопытам, выкарыстаць дасягненні другіх, для таго, каб прыдаць значэнне такім формам культурнай працы.

Зацікаўленне ўстаноў і арганізацый працай гурткоў мае вялікае мабілізуючае значэнне.

Сістэма ўзнагарод мае сімвалічнае значэнне. Як знак прызнання. Таксама сімвалічнае значэнне мае падзел узнагарод. Узнагароды не могуць лічыцца заробкам калектыва, таму што вартасць укладзенай працы значна ўзрастае, дзякуючы яе грамадскаму, бескарыслівамy характару. Гонарам кожнага калектыва павінна быць спаборніцтва перад аглядам. Бо сам агляд для камісіі з'яўляецца толькі ацэнай дасяг-

(Працяг на стар. 7)

БЕЛАРУСІЯНА

ЛІТВА І БЕЛАРУСЬ У ПАЛІТЫЦЫ БЕЛЬВЕДЭРСКАГА ЛАГЕРА

Дзяржаўнае навуковае выдавецтва ў Варшаве выдала кніжку Юзэфа Леваноўскага п.з. «Федэралізм». Гэта вельмі цікавая выдавецкая пазіцыя, асабліва для людзей, якія цікавяцца нацыянальным пытаннем у міжваеннай Польшчы. Прысвечана я фармаванню канцэпцыі усходняй палітыкі бельведэрскага лагера ў перыяд ад лістапада 1918 г. да красавіка 1920 г. Большасць матэрыялу ў кніжцы прысвечана беларускаму пытанню. Гэта першае пасля вайны выданне гэтага роду.

Кніжка выйшла тыражом 1800 экз, і каштуе 24 зл.

У РУКАХ КАТАЎ

Малахвея мабілізавалі ў польскую армію ў канцы жніўня 1939 г. У вераснёўскай кампаніі прымаў ён удзел у баях над Пiліцай, а затым пад Сахачэвам. Пасля разгрому свайго атрада з трыма сябрамі аказаўся на занятай немцамі тэрыторыі на заходнім баку Віслы. Кіруючыся больш салдацкім інстынктам, чым акрэсленым планам, застрэлілі некалькіх немцаў, урэшце аднак трапілі ў нямецкі палон. Пасля некалькіх дзён намцы загналі іх у Кельцы, адкуль польскія палонныя былі адвезены. Перавоз адбываўся характэрнымі для гітлераўцаў метадамі: везлі іх

Для малога Здзіся, Юльянавага сына, усё гэта будзе даўняй легендай.

шэсць сутак у замкнутых вагонах, не далі ні есці, ні піць, не выпусцілі нікога па фізіялагічных патрэбах.

Дзесьці ў 1941 годзе Малахвей, пасля цяжкай працы ў нямецкіх лагерах і ў прускіх юнкераў, адчуў пэўнае аблягчэнне. Быў ён пераведзены да цывільных, адвезены ў Гамбург і назначаны працаваць на фабрыцы.

У Гамбургу быў лагер савецкіх ваеннапалонных. Аднаго дня Малахвей са сваім сябрам падкраліся да агарожы лагера. Палонныя вельмі прасілі хлеба. «Былі яны, — расказвае Малахвей, — страшэнна худыя». Юльян і сябра некалькі разоў прыносілі ім хлеб, хутка аднак былі схоплены і пасаджаны ў турму.

І тут пачалося...

*

Малахвей гаворыць нервова, хаатычна. Відаць, што хоча сказаць многа, вельмі многа, хоча расказаць усё — і менавіта так, як яно было. У апавяданні Малахвея сучаснасць перамешваецца з мінулым, ён ведае лепш за іншых, што такое вайна, што такое фашызм, ён не можа зразумець, што ёсць яшчэ людзі, якія імкнуцца да адраджэння нямецкага мілітарызму і рэваншызму. Ён бачыў запланаваную, павольную смерць ад голаду і фізічнага вычарпання тысяч людзей, ён 4 гады прабыў у гітлераўскіх лагерах смерці, чакаючы сваёй чаргі.

Не ведаю, калі закрыўся мой блакнот, калі схаваў я ў кішэню аловак. Сяджу насупраць Малахвея і слухаю яго проста так, як чалавек чалавека, калі гэты чалавек гаворыць шчырую, набалелую, з глыбін душы плывучую праўду.

— Кожны дзень у лагеры з розных прычын гінулі дзесяткі людзей. Кожны дзень трэба было думаць, што можа сёння твая чарга. І так 4 гады. Нам давалі ў суткі 80 грамаў хлеба і 3/4 літра «супу», якім была адна вараная гнілая бручка без солі. Да аднаго прычэпа ад трактара запрагалі на шлеях па 10 чалавек і загадвалі вазіць рознае смецце, пясок, нейкія бочкі за 10 кіламетраў. Ззаду ішлі эсэсаўцы, білі нас гумамі, крычалі: «Шнэль, шнэль трагэн». Зімою, калі немец заўважваў, што нехта аглянуўся ў час працы, клікаў да сябе, садзіў на поручні маста над канавай і біў па зубах так моцна, што палонны не ўтрымліваўся і падаў у канаву. Калі ўдавалася выкарабкацца з вады, сушыцца не было дзе, бо ў лагеры не было печаў (апрача крэматорыяў.) Да спання былі толькі дошкі пад бок і адзін дзіравы коц. Будзілі нас у 3 гадзіны раніцы. Да гадзіны 7 трэба было стаяць пад дажджом, які асабліва зімою часта ідзе ў Гамбургу. Хто спрабаваў схавацца ў лагеры, развітваўся з жыццём. З працы не вярталася часта па 50 чалавек. Былі яны замардаваны або патоплены ў Эльбе ў час разгрузкі баржаў. У Барце, які быў апошнім маім лагерам, баракі былі трохпавярховыя. На паверхах жыло 800 чалавек, а былі толькі адны сходы. Калі адбываліся зборы (пры дапамозе палак) людзі часта спатыкаліся, падалі, праз іх ляцелі іншыя. Пасля кожнага такога збора было 20, а часам і больш трупаў. Нават сабак на нас дрэсіравалі. Бралі з нас некалькі чалавек, загадвалі бегчы і цкавалі сабакамі. Эсэсаўцы смяяліся і цешыліся, што сабакі добра грызуць. Калі каля лагера трапіцца нейкі кот ці сабака, для тых, каму ўдалося зладзіць яго, было гэта вялікім святам. З'ядалі на месцы. Нават у трупаў вырэзвалі кавалкі мяса і елі сырое.

Зразумела, што запісаў я тут толькі невялікую частку таго, што расказваў і што мог бы расказаць Малахвей. А расказаць немагчыма ўсяго таго, што перажыў чалавек у нямецкіх канцлагерах.

У першы дзень мая 1945 года немцы, уцякаючы пад напорам сіл Чырвонай Арміі, зніклі з лагера, не паспеўшы замардаваць сваіх ахвяр. А на наступны дзень, 2 мая, лагер вітаў савецкіх байцоў. Неслі яны вызваленне і свабоду мільёнам людзей. Ніхто, мабыць, не адчуваў такой радасці вызвалення, як тыя, што гадамі глядзелі ў вочы смерці з рук бязлітасных катаў. Сярод іх быў і Малахвей з Крушынян, што на Сакольшчыне.

УЛ. ПАЎЛЮЧУК

Юльян Малахвей ля сваёй хаты.

СУСТРЭЧА З МЕЛЬХІЁРАМ ВАНЬКОВІЧАМ

(Працяг са стар. 3)

дзяржаўных установах.

Ванькові задумваецца над чымсьці. Праз хвіліну зноў вяртаецца да сваіх успамінаў.

— Што датычыць беларускай літаратуры, дык зрабілі на мяне найбольшае ўражанне такія пісьменнікі, як Бурачок, М. Танк, Я Колас, Машара. Гэтага апошняга я нават перакладаў на польскую мову.

Ванькові устае і паказвае мне кнігу «Эстафета», дзе ёсць здымак Машары і яго верш.

— Зрэшты, з Машарам, — працягвае размову Ванькові, — я сустракаўся часта. Быў у яго хаце. Памятаю, што частавалі нас там яешняй з некалькіх дзесяткаў яек. Наеліся так, што ледзь давалакліся да Дзвіны і на некалькі гадзін залеглі ў траве. Перад вайной зрабіў я пэўныя захады з мэтай арганізацыі аўтарскай сустрэчы з М. Танкам у Варшаве. Вечар гэты адбыўся вельмі ўдана. Сустракаўся таксама з палітычнымі беларускімі дзеячамі Тарашкевічам і Луцкевічам.

*

Ванькові гаворыць безупынна. Відаць, мае дасканалую памяць: свабодна кружыць у адлеглых часах, кідае думкі, рэфлексіі, успаміны, якія ўкладваюцца ў каляровую мазаіку.

Калі я ўжо збіраўся выходзіць, жонка Ванькові звярнулася да мужа:

— Мэля, а ці расказаў ты госцю аб тым, як у 1954 годзе ў Нью-Йорку ў час аўтарскай сустрэчы ты апрануў актрысу ў беларускую вопратку і загадаў ёй спяваць беларускія песні?

— Забыў, зусім забыў! Так! Нават некаторыя абураліся: «Што ты нас маскоўскімі мелодыямі частуеш!» Ды і з актрысай было нялёгка. Беларуская мова давалася ёй не лягчэй, чым кітайская.

— Я знайду гэтыя песні, — абяцае пані Ванькові, — і прышлю вам іх тэксты.

Дзякую і развітваюся, поўны ўражанняў. Цяжка ўлажыць у нейкую лагічную сістэму ўсё пачутае ў доме Ванькові. Ды ці гэта патрэбна? Усхваляванасць не мусіць быць лагічнай. Дастаткова таго, што з'яўляецца шчырай. Так ці інакш, размова з пісьменнікам, для якога жыццё — гэта літаратура, а літаратура — жыццё, належыць да эпізода не толькі прыемнага, але і карыснага.

гнеў, і ён не мог змаўчаць, пачуўшы такую Сцяпанаву пагрозу.

— Як ты, Сцяпан, можаш спакойна глядзець у вочы роднай жонцы і сыну, і Пецьку, суседу свайму!? Га? — запырскаў слінаю Алёшка. — Табе ж саракоўка на карку... што, мо' кінеш гаспадарку ды сям'ю, за Жэнькаю павалачэшся?... ...Яна мілейшая для цябе...

Сцяпан соп і таропіўся кудысьці ўбок, а Алёшка

ХОЎКА

ўсё спавядаў яго і штораз больш гарачыўся. А Бобік усё брахаў і бразгаў ланцугом.

Сцяпан абмяк.

— Не кажы нікому, — пачаў шаптаць. — Я і сам не знаю — не ведаю, што гэта мне такое дурное прыйшло ў галаву...

На двары світала і неба зусім пабялела. Сцяпан яшчэ ніжэй апусціў галаву. Выглядаў, бы той вучань перад настаўнікам, які ставіць двойку за брыдка ведзены сшытак.

Алёшка ні перад кім не выгаварыўся — нават у сваёй хаце. Калі ішоў падаць каню аўса, па-над Сасновіцкім лесам мігцела апошняя зорка. «Ці і там таксама гэтак выпрацоўваюць людзі? — думаў. — Эт, усюды людзі аднолькавыя, на якой бы планеце не жылі», — дакончыў свае думкі і ўзяўся рубаць хворaст, бо жонка збіралася гатаваць снеданне.

* * *

Усе гаварылі, што Валодзька ходзіць да Жэні. Яго жонка, Верка, ужо насіла да астраўской рабой Ганулі мужаву кашулю, каб адчараваць яе, але бабуліна замова не памагае. Валодзька штораз больш адкрыта спатыкаецца з Жэнькаю, калі прыходзіць ранкам дахаты, не можна аказацца. Без дай рацыі ўзнімае сварку, і на тым тыдні нават збіў Верку кулакамі, паваліўшы на падлогу, а дзяцей паразганяў пазавугеллю.

У Валодзькавай хаце перасталі вадзіцца грошы, і прыбытак у гаспадарцы прападае. Усенька нясе Жэньцы — пуд жыта, навюткі паркаль прапаў з шафы, парася таксама і электрычны прас.

Пецькі няма ў вёсцы. Збольшага абрабіўшы сваё невялікае поле, паехаў ён на Прусы, каб да лета прызарабіць на меліярацыі. Пісем не піша, бо не ўмее, і таму яго адрас невядомы...

Што праўда, у белы дзень Валодзька ўсё ж не асмельваецца дыбіцца каля Жэнькі. Відаць, тліцца ў ім іскарка чалавечага сораму, але няхай настане змрок, адразу зойдзе да яе. Хаця на гадзінку. Аднаго разу Валодзька на Верчыных вачах пашоў туды. На злосць! Верка залямантавала на ўсю вуліцу і пабегла ўслед за ім. У брамцы перапыніла яе Жэня.

— Ты чаго!? — прыкрыкнула на яе.

— Пашто зманьваеш яго!!? — завішчала не сваім голасам Верка і ўхапілася за Жэньчыну кучму.

Назбягалася адусюль народу. Мужчыны разбаранілі іх. Адны саромілі, другія смяяліся — і ўрэшце зборышча памалу разышлося.

З тых пор Верка як бы прыціхла ды пагадзілася з лёсам. Пабрыдчэла, апусцілася. Нікуды не выходзіць, не паказваецца.

Знаёмыя дзівуюцца, што гэта сталася з Валодзькам? Такі быў спакойны і працавіты чалавек, і не малады ўжо векам, дзеці ў школе вучацца, і тут... на табе! А, нібы, у Жэні гэтай Валодзька не першы...

Цяпер Жэнька пачынае таргаваць самагонкаю, бутэлькі хавае ў агародзе. Па Вялікадні Сцяпан араў ёй у садзіку, дык тры паўлітроўкі з зямлі выараў... Ах - ах, які круцель з нашай Жэнькі зрабіўся, чыстая фахоўка на ўсе рукі...

Слова «фахоўка» прыліпла да Жэні, мабыць, і таму, што яна ніколі і нічым не пераймаецца; заўсёды вясёлая і свежая — заўсёды бяздумная, як цыганка. І найпрыгажэйшая за ўсіх сваіх равесніц!

— Фахоўка, — кажуць і хіхікаюць суседкі і суседзі, жонкі і мужы, дзяўчаты і хлопцы, дзяўчынкі і хлопчыкі...

* * *

А Галі пры гэтым слове чагосьці страшна!

САКРАТ ЯНОВІЧ

ДЗЕННІК КАСМАНАЎТА К. 6)

НАШ МУЗЕЙ

16 ЛЮТАГА 1963 г. Нядаўна вярнуўся з паездкі ў Інданезію Андрыян. Мы сустрэлі яго і доўга прасядзелі ў яго халасцяцкай кватэры. «Маўчун» гэтым разам быў вельмі гаварлівы і расказаў шмат цікавага аб краіне трох тысяч высп.

Раніцай мы ўставілі прывезеныя Андрыянам падарункі інданезійцаў у нашым музеі. Цікавы і своеасаблівы гэта музей.

На сценах, на сталах — карціны і скульптуры, макеты і альбомы, шкатулкі і кнігі, медалі і сувеніры, вырабы з шоўку і мармуру, золата і серабра, слановай косці і дрэва, гіпсу і скуры. Усё гэта — падарункі першым лётчыкам - касманаўтам, прысланыя з розных куткоў Зямлі.

«Касмічныя падарункі»... Іх шмат, яны ўсё прыходзяць. Піянеры і школьнікі, студэнты і рабочыя, людзі розных перакананняў і поглядаў шлюць разам з падарункам частку свайго сэрца. Паэты шлюць вершы, празаікі — зборнікі апавяданняў і аповесцей, кампазітары — ноты песень. Афрыканскія студэнты з Кеніі, Каранджа Бонафача і Мбуру Мінна, прыслалі значок з малюнкам правадыра свайго народа.

Фігура ліцейшчыка ад рабочых Англіі, розныя шкатулкі з Балгарыі, кнігі ад французскага выдавецтва «Аез Эдэцёр Франс Рэюні» і барэльефы з Венгрыі, прыгожае шоўкавае пано ад індыйскіх мастакоў, макеты карабля-спутніка «Усход» ад нямецкіх школьнікаў. А колькі іншых падарункаў з Італіі і Даніі, Румыніі і Малі, В'етнама і Інданезіі, Аўстрыі і Канады.

Рабочыя чэхаславацкага аўтамабільнага завода прыслалі мадэль машыны «Татра» і цёплае пісьмо з пажаданнем новых поспехаў у працы, вучобе і апанаванні космасу. Французскія самалётабудаўнікі прыслалі макет «Каравелы», а польскія лётчыкі — бронзавую фігуру Ікара.

Школьнік з Італіі прыслаў фатаграфію некалькіх экземпляраў «Уніта», «Ла Стампа» і іншых, прысвечаных палётам нашых хлопцаў. А невядомы з далёкай Малі падарыў нарысаваны на пальмавым лісце партрэт Касманаўта — Два.

У нас захоўваюцца залатыя медалі французскіх, італьянскіх, аўстрыйскіх гарадоў, якія былі спецыяльна адліты ў гонар першага і другога савецкіх касманаўтаў. ордэны шматлікіх дзяржаў, дасланыя іх кавалерамі тым, хто ўпершыню ў гісторыі адчыніў вароты Сусвету. Ёсць і ключы ад сталіц, якія ўручылі Юрыю і Герману. У нашым музеі «касмічных падаркаў» сабрана тое, чым людзі Зямлі хацелі выказаць першым савецкім героям космасу сваё захапленне іх подзвігамі.

(«Авіяцыя і касманаўтыка») **Працяг будзе.**

ВЕСТКІ з БССР

ЖЫЦЦЁ, ПРЫСВЕЧАНАЕ СПОРТУ

Мікола Дранько прысвяціў спорту ўсё сваё жыццё. Цяпер ён працуе трэнерам у дзіцячай спартыўнай школе горада Брэста. Дранько выхаваў шмат выдатных спартсменаў - веласіпедыстаў.

НЕБЯСПЕЧНЫЯ СПАДАРОЖНІКІ ВЯСНЫ

Нярэдка з надыходам вясны пачашчаюцца выпадкі розных кішэчных захворванняў. Найбольш небяспечнае з іх — брушны тыф. Узбуджальнікі яго пранікаюць у арганізм з пітной вады, а таксама з харчовымі прадуктамі. Акрамя таго, што чалавек надоўга выбывае са строю, захворванне небяспечна цяжкімі ўскладненнямі, такімі, як запаленне нырак, сярэдняга вуха, лёгкіх і самае сур'ёзнае — кішэчнае кровацячэнне.

Пры своечасовым лячэнні сучасная медыцына з гэтым захворваннем спраўляецца. Аднак задача заключаецца ў тым, каб не дапускаць яго.

Трэба вельмі старанна сачыць за санітарным станам водаразборных калонак, калодзежаў, асабліва ў сельскай мясцовасці. Лепш за ўсё піць гатаваную ваду. Гародніну, асабліва раннюю, перад ужываннем неабходна старанна мыць.

Разносяць заразу таксама людзі, якія перахварэлі брушным тыфам і ў арганізме якіх засталіся мікробы. Таму для прафілактыкі захворвання вялікае значэнне мае асабістая гігіена чалавека.

Трэба таксама памятаць, што актыўнымі пераносчыкамі брушнога тыфу з'яўляюцца мухі. Сур'ёзную ўвагу таму трэба звярнуць на ачыстку двароў, смеццязборнікаў, дзе выводзяцца мухі. Чым больш чыстымі і культурнымі будуць нашы гарады і вёскі, тым менш будзе выпадкаў захворвання на брушны тыф.

ЗАБАРОНЕНА

Вядомая французская спявачка Жульет Грэко знаходзіцца ў Іарданіі ў чорнай кнізе. Забаронена прадаваць пласцінкі з яе песнямі і фільмы, у якіх выступае. Чаму? Грэко ў час свайго турнэ па Іарданіі публічна выразіла сваю сімпатыю для народа Ізраіля. (вп)

КІТ НА ПЛЯЖЫ

Ён любіць найбольшыя глыбіні ледавітых мораў. Тоўсты слой тлушчу не дапускае ніякіх марозаў. Але гэты, невядома па якой прычыне, забраўся на японскі пляж каля Токіо. Дзве гадзіны патраціла 200 японскіх хлапцоў, каб злавіць магутную «калоду». Цяпер кіт ужо не страшны. Можна падыйсці блізка, пагладзіць. Кіт пачуў сілу чалавека.

вл

РУЖЖЫ СА ШКЛА

Вядомая амерыканская аружэйная фірма «Вінчэсцер» сканструявала паляўнічае ружжо, ствол якога вырабляецца са шкловалакна. Як паказалі выпрабаванні, ён у два разы больш трывалы за стальны і не іржавее.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

ТУНІС АБО КАІР?

Ці збудуцца мары прэзідэнта Насера аб утварэнні адзінай велізарнай дзяржавы арабаў — ад Атлантычнага акіяна аж па Персію? На гэтае пытанне немагчыма адказаць: так або не. Хаця ўсе арабскія народы карыстаюцца адною моваю і маюць адну рэлігію, аднак іх аб'яднанне залежыць таксама ад прычын гаспадарчага і палітычнага характару.

*

Рамадан! Суровы пост ісламу. Ад усходу да заходу сонца забаронена есці, піць, курыць. Ноччу рабі, што хочаш. Затое ўдзень морыць сон. І так цэлы месяц, пачынаючы ад 26 студзеня. Пост уводзіць балаган у гаспадаркі. Рэзка змяншаецца працаздольнасць людзей. Бургіба, прэзідэнт Туніса, вырашыў пакончыць з гэтым. Выкарыстаў традыцыю ісламу, якая ў час «святой вайны» зносіць пост. Аб'явіў ён, што ў наш час «святой вайною» з'яўляецца барацьба за пашырэнне прадукцыйнасці.

Бургібу падтрымоўвае большасць туніскага народа. Таму Рамадан засталіся пасціць наймацней веруючыя асобы. Прытым трэба ведаць, што Туніс з'яўляецца найменш рэлігійнай краінай з усіх арабскіх рэспублік.

Егіпецкія радыёстанцыі ўзнялі шум супроць Бургібы. Абвінавачваюць яго ў здрадзе ісламу.

У гэтым годзе Рамадан набыў вострую палітычную вымову. Напярэдадні посту расстрэлены дзесяць удзельнікаў змовы супроць прэзідэнта Бургібы. Адбываліся суды над другімі змоўшчыкамі. Хто пасціў, той праяўляў тым самым не толькі адданасць веры, але і ідэалам насераўскага арабскага яднання, у імя якога змоўшчыкі хацелі забіць Бургібу, як праціўніка Рамадана. Адзін з вядомых змоўшчыкаў знайшоў прытулак у Алжыры. У сувязі з гэтым наступіў разрыў дыпламатычных зносін паміж Тунісам і Алжырам.

Зрэшты, Бургіба прадбачыў намаганні Насера ўзмацніць свае ўплывы ў Алжыры. Каб пакрыжаваць планы Каіра, гасцінна прыняў свайго часу алжырскі паўстанцкі ўрад. А з моманту ўстанаўлення незалежнасці Алжыра туніскі прэзідэнт рабіў, што мог, каб не дапусціць «насераўшчыны» ў новым алжырскім урадзе. Палітычная перамога Бен Белы з'явілася асабістым паражэннем прэзідэнта Бургібы. Бен Бела не скрываў сваёй вялікай сімпатыі да Насера. І, адначасова, не забываў аб тым, што Бургіба падтрымоўваў яго палітычных праціўнікаў

Некаторыя вынікі следства, праведзенага ў справе змовы супроць Бургібы, насоўваюць здагадкі, што змоўшчыкі дзейнічалі пры актыўнай дапамозе алжырскіх улад.

Урад Марока спрабаваў зменшыць алжыра-туніскі канфлікт. Але, нягледзячы на эфекты дыпламатычных захадаў Марока, асноўная супярэчнасць паміж Тунісам і Алжырам застанецца. Бургіба імкнецца пабудаваць самастойную туніскую дзяржаву, а Бен Бела ў незалежнасці Алжыра бачыць усяго пераходны этап да цеснага аб'яднання арабскіх дзяржаў.

а-ся

На арабскім кірмашы.

Трыбуна чытачоў

СВЯТА АДВАЖНЫХ

12—19 мая — гэта Дні супрацьпажарнай аховы. Свята тых, якія добраахвотна змагаюцца з такой страшнай стыхіяй як агонь. Будова стражніц, раміз і святліц, водных басейнаў — колькі грамадскае працы ўкладаюць у гэта пажарнікі!

Пажарнікі — добраахвотнікі нашага ваяводства — першыя ўзяліся за працу, каб ліквідаваць непажаданыя выбрыкі зімы.

Разам з пажарніцкімі ўладамі і мы звяртаемся да вас, пажарнікі: памнажайце свае сілы ў барацьбе з пажарамі, пастарайцеся, каб усюды ў Вашых вёсках была патрэбная вада, выкрывайце і ліквідуйце занядбанні ў забеспячэнні гаспадарак перад пажарамі. Свае святліцы зрабіце месцам карысных гульняў і адпачынку. Масава прыступайце да працы грамадскім чынам і будзьце яе пачынальнікамі!

У Дні супрацьпажарнай аховы развівайце шырокую акцыю для пашырэння сваіх радоў. Вашы паказы і дэманстрацыі няхай выкажуць вашу баявую сілу ў барацьбе з агнём. Годна спаткайце сваё свята і II Краёвы з'езд саюза ОСР!

вл.

НАПІШЫ ПАШТОЎКУ — ТАВАР ПРЫШЛЕМ ДАДОМУ

Выгодны гэта спосаб пакупкі. І асабліва для вясковых людзей, якія за многімі рэчамі едуць у горад — білет, дзень страчаны.

Каталог «Domu Sprzedaży Wysyłkowej» (можна купіць на пошце) пералічвае шэраг розных тавараў: адзенне для дзяцей і дарослых, бялізна, веласіпеды, пасуда, пральні, швейныя машыны, тканіны, абутак. Усё першага гатунку (у выпадку сцвярджэння браку можна звярнуць тавар на кошт ДСВ)

Такі спосаб продажу — гэта навіна і таму паведамляем аб ім чытачоў.

Калі не дастанеце каталогу ў сябе, напішыце па адрасу:

Dom Sprzedaży Wysyłkowej Łódź 1, ul. Limanowskiego 166
Skrytka pocztowa 430

Пры вартасці тавараў да 1500 зл. аплата перасылкі 23 зл. Пры большай — перасылка бясплатная.

Моцна раім пацікавіцца. Варта скарыстаць. Адпадзе многа клопатаў і лішніх коштаў.

(вл)

(Працяг са стар. 4)

ДАРОГІ

дакладны план прац, і людзі толькі чакаюць спрыяльнага надвор'я.

Што ж прадугледжвае гэты план? Як асноўны напрамак — пабудова дарог, спалучаючых паасобныя грамадскія рады, а таксама паляпшэнне вясковых вуліц. План прадугледжвае пабудову або перабудову — разам у 63 годзе каля 50 км дарог. Вартасць гэтых грамадскіх прац (выбачайце, што ізноў карыстаюся залатоўкамі) — чатыры з паловай мільёнаў злотых? Уклад дзяржавы (зразумела, побач з гэтай сумай) складзе два мільёны злотых і прызначыцца ў пераважнасці на пакупку матэрыялу.

Ужо ў заключэнні хацелася б успомніць аб людзях, беспасрэдна кіруючых грамадскімі працамі. Ёсць іх шмат: салтысы паасобных вёсак, дарожнікі, тэхнікі... На асаблівую ўвагу заслугоўвае аднак дасканалы арганізатар прац і кіраўнік аддзела камунікацыі ў Гайнаўскай ПРН Уладзімір Антасюк. Гэты скромны, заўсёды ветлівы чалавек ужо дзесяць год кіруе ўсімі грамадскімі працамі пры пабудове дарог! І ніхто не прыпамінае сабе, каб хоць раз здарылася што-небудзь ім не прадугледжанае; каб нехапіла лапат, аўтамашын, або неадпаведна раздзялялася праца ці што іншае. Ён заўсёды там, дзе яго шукаюць, заўсёды робіць тое, што ў даны момант якраз найбольш патрэбнае. Хочацца сказаць, што іменна ахвярнасцю падобных людзей заслужыла Гайнаўшчына на гэтую славу!

САМАДЗЕЙНАСЦЬ

(Працяг са стар. 5)

ненняў калектыва.

Як бачым, нічога не перашкаджае працай дабіцца лепшай ацэны. Гэта залежыць выключна ад самога калектыва. Мы будзем цешыцца таксама, калі ўсе калектывы будуць добрыя, розніца паміж імі невялікая, а калектывы ганарыцца будуць не месцамі, а высокім узроўнем, дасягненнямі.

Галоўнае Праўленне БГКТ высока ацэньвае працу ўсіх калектываў. Гэтая праца мае вялікую вартасць. Нельга гаварыць без слоў прызнання аб усіх калектывах, якія ўдзельнічалі ў фестывалі. Але, як бачым, вынікі гэтай працы былі розныя. І калектывы былі ацэнены за вынікі працы па-рознаму. У некалькіх выпадках чуліся і такія словы: «Мы будзем працаваць, але ўжо не будзем прыступаць да аглядаў», або «Не будзем зусім працаваць, бо нашай працы не ацэньваюць».

Першая думка няправільная, другая — шкодная. Кожная мастацкая самадзейнасць прыносіць карысць, але будзе больш карысная тады, калі будуць лепшыя вынікі і вышэйшы ўзровень. Горшае месца на аглядзе павінна быць штурпіком да больш актыўнай і свядомай працы, павінна быць сігналам да яе. Агляд дае магчымасць параўнаць свае дасягненні з другімі калектывамі. Такое параўнанне вельмі карыснае, яно дае магчымасць крытычна ацаніць сябе, выкарыстаць усё лепшае, пазбавіцца шэрагу недахопаў і памылак.

На другую думку можа быць толькі такі адказ: трэба перадумаць сваё рашэнне. Усе калектывы, якія прымалі ўдзел у аглядзе ў гэтым годзе, мелі здольных людзей, магчымасці калектываў былі амаль роўныя.

Спадзяемся, што ў будучыні яшчэ больш калектываў будзе ўдзельнічаць у аглядах. У сувязі з тым, што агляды выконваюць вельмі важную ролю ў мастацкім руху, хочам ведаць думкі зацікаўленых адносна арганізацыі і правядзення аглядаў, узнагарод і камісій ацэны. Вельмі ахвотна прымем прапановы і пажаданні, якія будуць выкарыстаны пры арганізацыі аглядаў у будучыні.

М. ЛОБАЧ

К О Н К У Р С

З мэтай папулярызацыі беларускай песні і ажыўлення культурнага жыцця ў асяроддзі Галоўнае Праўленне Беларускага грамадска - культурнага таварыства аб'яўляе

КОНКУРС НА НАЙЛЕПШ ВЫКАНАНУЮ БЕЛАРУСКУЮ ПЕСНЮ

УМОВЫ КОНКУРСУ:

1. Удзельнікам конкурсу можа быць кожны(ая) грамадзянін(нка), які(ая) мае закончаных 16 год, не з'яўляецца прафесіянальным спеваком(чкай) і зложыць заяўку на ўдзельніцтва.
2. Удзельнікі конкурсу могуць выконваць народныя песні як ранейшых, так і сучасных кампазітараў. Найбольш пажаданыя мясцовыя народныя песні.
3. Кожны ўдзельнік конкурсу павінен падрыхтаваць тры песні.

Узнагароды:

I — 600 зл.
II — 400 зл.
III — 300 зл.

Заяўкі трэба дасылаць да 31.V.1963 г. на адрас: ZG BTSK, Białystok, ul. Warszawska 11.

У заяўцы павінны быць: дакладны адрас, узрост і месца працы.

Пасля атрымання заявак аб тэрміне конкурсу будзе спецыяльнае паведамленне.

К О Н К У Р С

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

БУЛЬБА — АСНОЎНАЯ

Мы любім апельсіны, лімоны, фінікі. Ахвотна ядзім мясныя катлеты. Хочам мець і тое, і другое. Але звычайны хлеб і самая звычайная ў свеце бульба — гэта найважнейшае. Без іх цяжка абыйсціся нават адзін дзень.

Нашае ваяводства славіцца бульбай. Засаджваем ёю штогод каля 140.000 га (18% пасяўной плошчы). Частку з'ядаем самі, частку бульбы як пасадачны матэрыял высылаем у іншыя раёны краіны, і нават на экспарт. Лічымся майстрамі ў вырошчванні бульбы, аднак ураджайнасць яе ў нас не такая ўжо і высокая (каля 120—130 ц з га). А можа быць 150, 180, 200, а нават 300 ц.

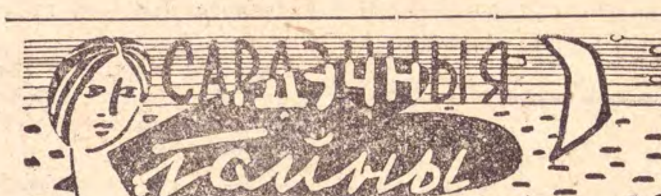
На Беласточчыне вырошчваюцца наступныя гатункі: «Фіта», «Флора», «Бомба», «Ленінская», «Вышаборская» і інш. У кожнай грамадзе ёсць план абмену пасадачным матэрыялам. Добры, здаровы, высокакваліфікаваны пасадачны матэрыял — гэта неабходная ўмова дасягнення высокіх ураджаяў.

Бульба добра расце на розных глебах. Вельмі патрабавальная да ўгнаення. Рэакцыя глебы, нават кіслая, не мае асаблівага значэння. Абавязкова ўгнойванне гноем у колькасці 200—300 ц на гектар. Могуць служыць угнаеннем тарфяна-гнойныя кампосты, якіх даем такую ж норму, як гною. Неабходна і мінеральнае ўгнаенне: 100—200 кг супертамасшлаку, 150—200 кг саракапрацэнтнай калійнай солі і 100—200 кг азотнага ўгнаення, асабліва азатняку або сернакіслага амонія.

У апошні час увайшла ў моду новая сістэма ўгнойвання і саджэння бульбы: узараць з восені, пераараць вясной, раскінуць гной з воза (спадае ў баразны), злёгку забаранаваць і саджаць. Найлепшым матэрыялам для пасадкі будзе кваліфікаваная бульба вагой 60—80 гр. (20—30 ц на га). З вопытаў Даследчай Сельскагаспадарчай станцыі «Бебжа» ў павеце Граева вынікае, што пад бульбу добрыя і пясчаныя затарфованыя глебы. Сярэднія ўраджаі з такой глебы ўзрастаюць удвая. Трэба памятаць і аб глыбіні пасадкі. На больш цяжкіх глебах садзіць трэба на глыбіню 5—6 см, а на больш лёгкіх — 8—12 см.

Калі ўсё гэта возьмем пад увагу, можам разлічваць на добры ўраджай.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Дарагое Сэрцайка!

Жыву на вёсцы пры бацьках. Хачу выйсці замуж. У мінулыя мясніцы прыязджаў да мяне ў сваты адзін хлапец. Ён мае 24 гады. Але ўсё што мне ў ім не падабаецца: ён не ўмее пісаць, ні чытаць. Не ведаю, што рабіць. Парай мне, Сэрцайка, ці выходзіць за яго замуж, ці не. Як думаеш?

Аня з вёскі П. Гайнаўскага павета.

Дарагая **Аня!**

Шкада, што ты не напісала мне, колькі маеш год, ці часам табе не рана яшчэ выходзіць замуж. Я сапраўды здзіўляюся, што цяпер яшчэ здараюцца выпадкі непісьменнасці сярод такіх маладых людзей, як твой хлапец. Ну, але калі табе падабаецца, дык думаю, што гэта не з'яўляецца вялікай перашкодай. Ты павінна яму толькі дапамагчы. Цяпер па вёсках штогод арганізуюцца вячэрнія курсы з праграмай пачатковай школы. Твой хлапец павінен у бліжэйшым навучальным годзе неадкладна запісацца на гэтыя курсы. Гэта ж сорам 24-гадоваму хлопцу падпісвацца крыжыкамі! Цяпер такія школы пакончалі нават старэйшыя людзі, якія ў маладосці не мелі магчымасці вучыцца.

Думаю, што Твой хлапец калі ты яму ў гэтым дапаможаш, напэўна паступіць так, як я вам параіла. Усяго добрага.

СЭРЦАЙКА

КІНО

Праграма на 13—19.V.1963

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„SOS na Pacyfiku" (angl.), 14—16. „Spóźnieni przechodnie" (polski), 17—19.

Кляшчэлі
„Mandacik proszę" (włoski), 14—16. „Zbrodnia i kara" (franc.), 17—19.

Чавасады
„Dwaj panowie N" (polski), 18—19.

Нараўка
„Alibi nie wystarcza" (czeski), 15—19.

Чаромуха
„Champion" (USA), 14—16. „Szkolna miłość" (czeski), 17—19.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Бельскі
„Dziewięć dni jednego roku" (ZSRR), 15—19.

Бранск
„Córeczka" (angl.), 14—15. „Pod słońcem Indii" (hindus.), 16—17. „Kolorowe pończochy" (polski), 17—19.

Гродзіск
„Noc poślubna" (polski), 11—12.

Орля
„Komedianty" (polski), 15—19.

Райск
„Z soboty na niedzielę" (angl.), 15—19.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гаралок
„W obcym kraju" (jugosł.), 14—15. „Globke — biurokrata śmierci" (NRD), 16—17. „Bariera ognia" (radz.), 18—19.

Міхалова
„Skrawek błękitnego nieba" (jugosł.), 14—16. „Ogniomistrz Kaleń" (polski), 17—19.

Супрасль
„Przygody Nunchhansena" (angielski), 14—16. „Na białym szlaku" (polski), 17—19.

Чорна Беластоцкая
„Wybuch" (rumuński), 14—16. „Czarownice z Salem" (franc.), 17—19.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Dwie strony medalu" (angl.), 14—16. „Spóźnieni przechodnie" (polski), 17—19.

Мілейчыцы
„Człowiek, który stchórzył" (czeski), 14—16. „Czas rozłąki" (radz.), 17—19.

Нурэц
„Ulica Andrzeja Krutikowa" (radz.), 14—16. „Bariera ognia" (radz.), 17—19.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Jons i Erdme" (NRF), 14—16. „Mężczyźni na wyspie" (polski), 17—19.

Сухаволя
„Pan i Astrolog" (czeski), 14—16. „Dziewczyna z dobrego domu" (polski), 17—19.

Шудзялава
„Sprawcy nieznani" (włoski), 15—19.

Янаў
„Kto sieje wiatr" (USA), 14—15. „Wakacyjne przygody" (radz.), 17—19.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Marynarz z Komety" (radz.), 18—19.

Новы Двор
„Katastrofa" (węgierski), 18—19.

У днях 13—19.V. у мясцовасці Нараў фільмы высвятляцца не будуць.

Ніва

Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1.

Telefony: red naczelny 25 89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2 40 zł kwartalnie — 7 20 zł półrocznie — 14 40 zł, rocznie — 28 80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-181 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024.

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4 70 $ w Europie 5 $ — w USA.

Nakład 5458 Blik A 3

КУР'ЁЗЫ

УВАГА, ГОСЦІ!

Кесар Эфіопіі Гайле Селасе запрасіў групу амерыканскіх, французскіх і швейцарскіх турыстаў у свой палац на абед. Пасля гасціны служба сцвердзіла, што не хапае 10 крыштальных кубкаў. Дакладная рэвізія багажоў запрошаных турыстаў дазволіла кубкам вярнуцца ў палац. (вп)

Станіслаў Ежы ЛЕЦ

НЕПРЫЧЭСАНЫЯ ДУМКІ

Праўда ляжыць звычайна пасярэдзіне. Часцей за ўсё без помніка.

*

Прамалінейныя, будзьце асцярожныя на паваротах!

*

Калі людаеды хочуць спазнаць смак навукі, яны адразаюць языкі вучоным.

*

Яго рэлігійнасць мела прагрэсіўнае адценне. Ён згаджаўся, што чалавек паходзіць ад малпы, якая была на Ноевым каўчэгу.

*

Некаторыя думкі прыходзяць у галаву пад вартаю.

*

Адны павінны жыць другі раз ва ўзнагароду, другія — у пакаранне.

КАБ МАЦНЕЙ СХАПІЦЬ

Частуе адзін дзядзька суседа. Сусед той добры п'яніца быў, але як селі да стала, дык падняў кілішак і зноў паставіў.

Дзядзька яго запрашае:

— Піце, чаго ж вы кілішак паставілі?

А той кажа:

— Ды гэта я, каб мацней схапіць!

— А цяпер вам пушчу камічную сцэнку: як мяне мой бацька хацеў усвядоміць!

У прыёмнай зубнога ўрача

КАРАСЬ КАРАСЮ

— Эх, і абрыдла мне жыць у гразі, — скардзіўся карась карасю.

— А ты вазьміся на кручок, — параіў той, — і адразу трапіш у смятану!

ЗАГАВАРЫЎСЯ

Гутарку аб шкоднасці курэння
Ён праводзіў з бляскам і натхненнем.
І, не скончыўшы, сказаў:
— Хвілінкі так на тры
Зробім перакур, мае сябры!

Іван Шуцько

У ПОШУКАХ КРЫТЫКІ

Гогаль не шукаў пахвалы, затое ўважліва прыслухоўваўся да ўсякіх заўваг адносна сваіх твораў, нават да заўваг яўных ганьбавальнікаў. У яго быў знаёмы саноўнік, вельмі далёкі ад літаратуры; ён паважаў Гогаля як чалавека, але не любіў яго твораў. Вось гэтаму саноўніку Гогаль прачытаў дзевяць раздзелаў другога тома «Мёртвых душ».

— Навошта вы гэта робіце? — здзіўляўся адзін з сяброў пісьменніка: — Ён нічога не разумее ў літаратуры і паэзіі!

— Што мне за карысць, — адказаў Гогаль, — чытаць тым, хто захапляецца ўсім, што я напісаў? А гэты саноўнік, слухаючы маё чытанне, адшуквае толькі слабыя месцы і крытыкуе строга і бязлітасна, а часам і вельмі разумна.

ТРЫ СПРАВЫ РОБІЦЬ

Хацеў хлопец ажаніцца, ды ўсё шукаў працавітай дзяўчыны, каб адразу некалькі спраў рабіла.

Куды ні паедзе, дык дзяўчына ці шые, ці прадзе, ці мые сарочкі, ці замятае хату, а ўсё толькі адну справу робіць.

У сваёй вёсцы не знайшоў сабе па густу. Параілі яму дзяўчыну ў іншай вёсцы.

Узяў ён свата і пайшоў сватацца. Дзяўчына была адна ў хаце і замкнулася, бо мыла галаву.

Калі сват пастукаў у дзверы, яна і крыкнула:

— Пачакайце крыху, бо я шыю, мыю, купаюся.

Хлопец аж падскочыў, так уцешыўся, і засватаў такую працавітую дзяўчыну.

Пасля вяселля ён і пытае:

— Скажы мне, як гэта ты тры справы рабіла?

— Дык я шыю мыла — купалася.

БУЛЬБА ПА-ШЛЯХЕЦКУ

Вазьміце сярэднюю бульбіну, аблупіце яе і начыніце ёю тлустага рабчыка. Рабчыка (без шыйкі, лапак і крылак) улажыце ў курапатку, а так нарыхтаванай курапаткай начыніце індыка. Індыком начыніце барана, а яшчэ лепей сарну, калі ёсць пад рукамі. Так начыненага барана ці сарну кладзіце ў добра выпасенага вала і пячыце яго цэлага на вольным агні.

Пры пячэнні ўсе аджыўчыя сокі пераходзяць з вала ў сарну, з сарны ў індыка, з індыка ў курапатку, з курапаткі ў рабчыка, а з рабчыка ў бульбу. Пасля гэтага ўсё мяса выкіньце, як бязвартаснае, выміце асцярожна бульбіну і кладзіце яе на талерку, паліваючы маслам з цертай румянай булачкай. На стол падаецца не больш 30—50 бульбін.

Такую смачную і аджыўчую для ашчаднай кухні бульбу з'есць з апетытам і самы пераборлівы ў [illegible] шляхціч.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе **Ніны Саевіч** з Курашава, Гайнаўскага павета, змяшчаем народную беларускую песню

ПАСЫЛАЛА БАБА ДЗЕДА

Пасылала баба дзеда ў луг па каліну:
Не наломіш калінонькі,
Далібог, пакіну.
Не наломіш чырвонае, /2 разы
Ей-богу, пакіну.

Пайшоў дзед, пайшоў дзед
У луг па каліну.
А ўжо дзеду вадзічанька /2 разы
Займае па спіну.

Прыпеў:

Ідзі стары, ідзі стары
У луг па каліну.
Не наломіш калінонькі,
Далібог, пакіну.
Не наломіш чырвонае, /2 разы
Ей-богу, пакіну.

А ўжо дзеду вадзічанька
Па пояс займае.
Сядзіць баба на беражку, /2 разы
Далей пасылае.

Прыпеў.

А ўжо дзеду вадзічанька
Па шыю займае.
Сядзіць баба на беражку, /2 разы
Далей пасылае.

Прыпеў.

А ўжо дзеду вадзічанька
У самы рот ільецца.
Сядзіць баба на беражку /2 разы
І з дзеда смяецца.

Дзякуй Богу, дзякуй Богу,
Што няма старога.
Заўтра пайду на рыначак, /2 разы
Куплю маладога.

Села баба на беражку
Ды й загаласіла:
Ой, Божа ж мой, Божа,
Што я нарабіла.
Маладога не купіла, старога ўтапіла.

Пляткары

КІНАЗДЫМКА

У нашу вёску прыехала кінабрыгада. Ці то спатрэбілася фільмоўцам здымаць вясковыя эпізоды, ці вырашылі яны наблізіць мастацтва да вёскі, хто гэта ведае? Галоўнае, што фільмоўцы прыехалі і спыніліся на нашай вясковай плошчы, бы казачны віцязь на раздарожжы.

У гэты момант наша бабуля Анфіса пераходзіла плошчу, абапіраючыся дрыжачай рукой на палку.

Кінарэжысёр з разбойніцкай барадой, якая адразу выяўляла ў ім артыста, выскачыў з машыны і закрычаў:

— Характэрны тып! Давай бабку ў камеру! Настаўляй апарат!

— У камеру?! — абурылася бабуля. — Ах ты, бессаромны, мяне ў камеру, бы нейкага мачывуса!

Пры гэтых словах бабуля плюнула і пакрочыла хутчэй.

— Пастой, старэнькая, мы цябе толькі схопім у анфас і з профіля! — закрычаў рэжысёр, злажыўшы далоні трубачкай.

— Схапі казла за хвост, пудзіла гарохавае! — параіла бабуля, аддаляючыся.

Дапытлівая вясковая моладзь пачала збірацца каля аўтамабіля.

— Мо' з кірмашом прыехалі? — спытала рэжысёра вастравокая Гануля.

— Вёску здымаць будзем вялікім планам, — адазваўся рэжысёр.

— Госпадзі! — усклікнула Гануля і, звярнуўшыся да сяброўкі, сказала: — Бяжы, Зінка, людзей склікай! Скажы, землямеры прыехалі з вялікім планам, вёску знімаць будуць.

— А куды ж мы падзенемся?! — крыкнула трывожна Зінка, і толькі пяткі яе заблісkалі.

Збянтэжаны рэжысёр нешта хацеў вытлумачыць, але з першых хат пачалі ўжо выскакваць людзі. Хто з палкай, хто з віламі, а іншыя з сякерамі.

— Ды зразумейце, людзі добрыя, мы толькі фатаграфаваць будзем! — крыкнуў рэжысёр. — Вось, напрыклад, вашу карову.

— А скажы, шаноўны, з якой пары гэта карова важнейшая за гаспадара? — адразу пачулася пытанне.

— Чаго тут гутарыць, хай заварочваюць аглоблі, пакуль мы добрыя! — раздалося некалькі галасоў.

Рэжысёр нырнуў у машыну. Аўтамабіль, забурчаўшы па-сабачаму, развярнуўся.

— Бач ты, нахабнікі, захацелася ім вёску знімаць, а яна стаіць не за маёй памяці, — адазвалася бабуля, якая таксама была ў натоўпе, і пагразіла клюшкай услед ад'ехаўшым.

Эх, чытачы сімпатычныя, ёсць яшчэ ў нас вёскі, дзе новае і карыснае гатовы жыхары з віламі сустракаць.

Дзядзька Лявон